

طائرین

شک پرازه

(چهارم)

نگاہی نمبر

شکسیرازہ

پہاڑی

جلد ۲ ۱۹۸۰ء شماره ۱

نانکا باجی نمبر

ننگوان

محمد یوسف ٹینگ

تدقیب

کریم اللہ قرشی

جموں اینڈ کشمیر اکیڈمی آف آرٹس اینڈ لٹریچر سسرگرم

ناشر ۱۔ سیکرٹری جموں اینڈ کشمیر ایڈیٹیو آف آرٹ کلچر اینڈ لینگویجز سوسائٹی
 چھاپ خانہ ۱۔ جے کے آفیسٹ پرنٹرس دہلی
 کتابت ۱۔ نذیرہ دانی، محمد یوسف مگر، دلی محمد میر
 تعداد ۱۔ ۵
 قیمت ۱۔

چھٹی اس پتے لکھو
 انجیل بچہ پھارٹی سیکشن
 جموں اینڈ کشمیر ایڈیٹیو آف آرٹ کلچر اینڈ لینگویجز سوسائٹی

گینتر

پہلی مکی

نذرانہ عقیدت

مقلے ۱۔

کریم اللہ قریشی

سید یاسر اقبال ملنگا

نور اللہ قریشی

زینت فردوس زینت

طاہر نازکی

کریم اللہ قریشی

اجپو پال

حضرت نانگا باجی صاحب دے

مختصر حالات زندگی

حضرت نانگا باجی "پک و بی"

حضرت نانگا باجی صاحب

حضرت نانگا باجی "دلی سیرت"

حضرت نانگا باجی صاحب ولی ہو عالم

چمکار حضرت نانگے باجی دے

پہلی گل

ولی اللہ دے پھانڈا تک کے پاندے خیر خضر و دل
بہرے پاک غرور و دل خالی سو کر دے نوروں
(مخبر نشی)

ساتھی کچل اکٹھی پو شائع ہوئے والا شیرازے دا ایچھواں شمارہ
(انگل باقی خبر) اُسے مانیے پیش کر کے اس قدر خوشی ہو رست محسوس ہو رہی جیسا اظہار
مکن نہیں۔ کیا کر یہ ایک ولی اللہ ہو رہی عظیم پسار کی شخصیت دے متعلق ہے جہڑی
تصرف یا رست جو کئی تیر کھ پورے ملک ہو راس تھیں علاوہ پاکستان امدوں

نظمات ۱۔

کریم اللہ قریشی
سید مرزا شاہ
سید ولایت شاہ
سید محبوب شاہ
سید اقبال عاجز
چودھری محمد زمان

توالی
بابی صاحب
شفقت
لیاڈیرہ
مفت

کریم اللہ قریشی

سیحہ فی

نظارۂ عقیدت

۱۔ اُس دلدار دا بیہوش دُودھ پٹکا جیدے حکم تھیں نیپیاں جگ سارا
 ڈا پیڑھتیں کر دیا پیدیا وی سب اکھدے اُس کو رب یارا
 رکھیں تا پہنکے جے رنج گزار نے دیا وی کری سبک سو ب یارا
 ملن دو فی جہان قریشیا دوسو پیٹے پیڑے رنوں لگ یارا
 ب۔ بس کروقت گھسا نا بس سو پیٹے پیڑے کل شیا جھو ہلا
 چا ہوئی کرم بے رب رسول والا سو پیٹے پیڑے کو جو چا جھو ہلا
 رکھ ہک خیال سو پیٹے پیڑے والا دل ہو رخیاں ہٹا جھو ہلا
 ڈھو پیڑیں رے کسے قریشیاں سو پیٹے پیڑے کو چرے جاجھو ہلا
 ت۔ تھ پیڑے کی لکھ دودن سو پیٹے پیڑے کو چرے ڈھلے فی
 ملنگام نشان فرو دس والا جھٹے پیڑے چھنڈا ڈھلے جھلنے فی
 ناگے باجی دے کو پیڑے آن والے دکھ درد مسیتاں جھلنے فی
 او کھچے بھیا قریشیا عشق وائے اُفے سو در سراں دے کھل سانی

ہو رب تک اپنی زبردگی غفلت ہو کر راستہ ولی ربہ تھیں۔ مشہور ہے ہو در پہاڑی زبان تہ
 پہاڑی تو ر، ولی کد شام ہے، جناب حضرت انگاراجی صاحبہ بالکال ولی۔ عالم ہو در انشور
 ہوئے۔ دے ناں مال صاحب دوتی اسے پہاڑی زبان ہو در اب ناں اندلی محبت شفقت
 ہو در دست کو ظاہر کرے طے مقام انگاراں سن اپنی محبت ہو در عقیدت دے مطالب اپنا
 فرنی ہو ملا ہے۔

شیرازہ ناٹکا اپنی خبر بیاست بھر والی کھال ہو در بیاست تھیں باہر ہو در ملک بک
 بر شیر دیاں حقیقت لال دی لالانی حد تک ترہ بھیریا۔

اسد دی جب تھیں پہاڑی لای پنا انعام ہی نہ ہو کی بلکہ ناگے باجی صاحب ولی
 بزرگی ہو در غفلت را صدقہ پیارنی زبان دھارے تھیں دھار پھلکی ہو در بھلی۔
 اُبد ہے شیرازہ (ناٹکا اپنی خبر) دکھ کے ہو در پڑھ کے بس بھی خوشی محسوس
 کو سو۔ ہوا ہے پیر مرشد دنا زندگی، غفلت بزرگی ہو در روحانیت دے کمال وہ
 سلق واقفیت حاصل کر کے روحانی نیکیاں حاصل کر سو۔

آیت

ہو پیڑے ملنگام تھیں

خے۔ غایہ خیال، خیال برون نائگے باجی داپو کے خیال جدول

اُدھ ہوش خواص کا فورہ و دستہ اُنہاں داکوئی کمال جدول

عاشق پھل کے لکھ جلال کہم آوے سیر دایاد جلال جدول

سچے یا قریشیا جان دیوتاں جہو کے سیر داکوئی سوال جدول

د۔ دیس بدیہ دے لوک آدن سوہنے سیر داورد کمال دایاے

سوہنے قد وائے سوہنے ٹوڑ دایے سوہنے خلق تر سوہنی زبان داکے

لاطائف عمال پیٹکال نچ رونق عاشق صادق قوالاں نکال داکے

رہدست قریشیا دن رات رہ سکتے۔ یاردی صفت شایا دایاے

ذ۔ ذرا نہ کچھ دیہیاں دل نچ نائگے باجی داپو کے دیہیاں باقی

رہتا سیر جے بسدا مل اندر رہی دُنیا دین ایساں باقی

لکھ و غنا نعمتیاں پھل گیاں سوہنے سیر داپو کے زمان باقی

دُے کھ اعلان قریشیا وواللہ داکہ اعلان باقی

ط۔ مال کے سوہنیاں نہ گُئیوں گھوڑ عشق دے اُنے سوار ہو کے

گھوڑا عشق وامت است موہنا جہڑے پڑھنے کے فرار ہو کے

کئی لکھ ترا گھڑا پھلن سوہنے سیر داپو کے دیدار ہو کے

کھل کے قریشیا سکت کا پڑی نالی سیر دے لکھیاں چار ہو کے

ت۔ غنا فیمل جس پھو پلا کڑے کو چڑے بسدا پیر سوہنیا

نت رو رو اکھیاں سالوایاں کیں کیشیاں چھتاہنبہ دسل سیر ہو پڑا

جند جان قرآن فدا ہووے نائگیاں باجی ہے بدر سیر سوہنیا

رب سامنے دے قریشیا دو جدولے نچ بسدا پیر سوہنیا

جے۔ جاندی کل غم و غم نائگے باجی داپو کے مقام ہواں

نائگیاں باجی سوہنیا جدو یو آوے رمل رووکر من نشان پاپا

کینا عمر ساری سوہنے نائگے باجی اللہ کوانت اعلان میاں

دونواں بنگال قریشیا عزت دیاں فٹ لکھیا نچ قرآن میاں

ح۔ حال احوال میں کہہ دساں دردی کوئی نہ دساں مول ایٹھے

اسیر شکر خدا داکھ داری نائگیاں باجی ہے عاشق رسول ایٹھے

نائگے باجی دے خاص اعلان باجی ہووے سب بیان فضول ایٹھے

ہر یکہ دعا قریشیا وورب کر داترت قبول لیٹھے

ص۔ صحنائے نال بکائیائے د۔ جہڑے رکھدنت دگیر ہودن
آوے یار ولداری یار ڈاڈر ہی نکی غمے جدو اسیر ہودن
ہینے بویاں نکل غموق ماسے نکی غم دے نکی تغیر ہودن
جھٹلے ذلت داطوقی قریشیاں نال گئے باقی جیسے جدو سیر ہودن

ض۔ ضبطی سکھتے ہور باقی سو ہے سیر کو بیڑے جان دبو
ضرب بھڑکی جینوں سیر والی ذرا پنجواں نال مسٹان دبو
دکھ یار نہ بھر دے سنگ فوری ذرا ایٹا آپ جھپان دبو
پوہے سکھتے قریشیاں نکی سینے نال گئے باقی ماہر کسان دبو

ط۔ طرف محبوب دکھنا بھی عسماں واسطے بہت محال یارو
عاشق و دلایاں اکھیاں نال دکھن نائیں ہو سکدے حالے علار یارو
کوئی کھج اکھن کوئی کھج اکھن کوئی کھج اکھن کوئی سوال یارو
جیہ چلیپ قریشیاں سیر عاشرت رکھن بار دے نال خیال یارو

ظ۔ ظاہری نر بہ کمانی دالے قدر پیر دے نر بہ در کی کہہ جا بن
مدتی صاحب کو کھجوتدو یار دھڑکس دی مولی کہہ جا بن
جہڑی دنی دے نکی دست جہڑے ڈوہنگے لار محبوب دے کھجوتدو
ڈاڈر دے پیر دے باج قریشیاں دواشتق یار یا لیشیاں کہہ جا بن

ر۔ راہ اوکھا سو پینے پیر والا بہت مشتاکر کہیں چھپایاں
رہیں نکی کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے
کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے
کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے کھانے

ز۔ زراہا نر کس اندیا دو رکھیں طے جے جنتاں جاہوئی
طے نکی فرودس نہ یار جیکر بہہ اس ہتیں کھڑی سزا ہوئی
جے یار بے انھوں توں نہیں بدھ اس ہتیں کھڑی خطا ہوئی
نظر ہو دی صاف قریشیاں نال بیکر پیری کہہ نگاہ سوئی

س۔ سکھ سواہ یار بلی بہڑے پیر کسین نوال بہوٹے
جنتاں دکھیا سیر فاکھ سو پینا نکی جہڑے جان سکلاں جہڑے
رکھن تاہنگ نہ کھج فرودس والی نال پیر کھانے لال جہڑے
ڈوہنگے مشتے بہت قریشیاں دھکھ سکھن نہ دھکھ سناں جہڑے

ش۔ شرف عارف سکھال پیر واپا ہور عارف ترار پکاریاں
باقی پیر عارف فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ
فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ
فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ فاکھ

ک۔ کہہ جاتے ہیں بے یار کھٹے شہسہ جاندے پتہ پینا کم بہتر ہے
کو جایا داڑھو ڈھڑھیا بہت مشکل سکن ڈھو ڈھڑھیا سکن سناں سیکر
دکھ دکھ کے بھی اپنی دکھ ہووان تہسیر کدے شکل سیاں بہتر ہے
کدوں علی قریشیا دارا نہاں قرون سیکر باہج جیران بہتر ہے

۱۔ لاجمہ جی زلف یار والی جنہاں ڈٹھی اوہ کہدوں تو ار کر دے
بھڑے گل مجبوس یار والی عاشق بوائے ضعیف کدوں عار کردے
رکھن دے بچ بہیت چھسا عاشق بچ مغلل کدوں اظہار کردے
لالی دلوں قرینہا جنہاں یار سوسنے یار کا دلوں ویا کر کردے

۴۔ مست الست ملنگ باجی جنہاں دکھیا بخت بیدار ہوئے
 ناگئے باجی دے پیہرچے سو نہیاں دے کشیزہ کا کل کندھا ہوئے
 رکھ شوق آگے کی یا ربلی باجی صاحب کو جنہاں بیدار ہوئے
 چھوڑی حوض قریشیا بنگ والی جنہاں میر کے نال اقرا ہوئے

ن۔ نوکری بخیر و بی کرک کران جہڑے یاروی نوکری کرکے
کسراں نال بکاسیاں ساک عیوان جہڑے ازلوں حاسبا بھڑے
ڈھلک حاکماں خلااں ہتھ کسراں جہڑے جاتاں آئی آئے دھڑے
کسراں بیوان قریشا غبراگے جہڑے یار کو جہڑے کرکے

ع۔ عرس اچھے ناگے باجی والا کھسے پانزاندہ ہر سال یارو
آو کر تیں نگہیں رکھ صد فی رید اسیر خلیاں دکن خوشحال یارو
دھو دن میلہ ولدی سینن کل کل دی لاو لریکے نال خیال یارو
آوے یا فریقیا رب ڈاڈا ناگے باجی وادکہ کسال یارو

غ۔ غور تے فکر دی جا اتھے لوک اکھدے مین ملنگام سوہنا
ایچے عملیاں محفلاں تک عاشق مانگے باجی دادرسن فرمان سوہنا
بے کارڈرسن پھل گل ایچے آون لوک نہ کھاوان طعم سوہنا
خوش خلق قریبیا لوک ایچھے سے خوش ہر یکہ انسان سوہنا

ف۔ بحیرۂ غور دا درس وِنا نا نگے بابی صاحب سجّ دُنیادے
اُنہاں آکھیا کہ ہے رب سچا پتا منہا سب سجّ دُنیادے
تمی پاک سردار پیغمبر دا والی جسدی شان سجّ دُنیادے
نا نکھاجی قریشیا دس گیا کھلے طیب دی شان سجّ دُنیادے

فی نقد تر نشان سپی کہہ رسال او گناہ رنبدہ باجی صاحب دکی جی
نکا بڑا نہ بڑھا جو ان ہر یک کرے صفیہ بیان باجی صاحب دکی جی
لو کہ آکھدے وہ بجا ان التہجد و کھدے نشان باجی صاحب دکی جی
ہستی نگہ دار دو کے قریبیا و کر کے یاد کلام باجی صاحب دکی جی

و۔ وصل کرکھ اسید دل نکھ نا نکھ با جی سنی مایاں کھیاں جی
لایا مستی دلازخت پیرال سو پڑا کھٹپ ہو رشر پائیاں رکھیاں جی
بلاں سلاخ فرما سو پڑا مایاں تے نوکوں کھیاں اپنیساں کھیاں جی
کھٹو دھپ تو ریشا کھہر کھہر نہاں مشت دیاں تہ تہاں پھکیاں جی

۵۔ ہر ویلے اُس راز کھولے لعلائ نال تو نے قدرال دایاں و
آکھے کوک پیوے دسٹ مارا دیا پچھتے ڈٹھ شعلے نظرال دایاں و
بہناں خب سچ سنی تک کھڑی دیکھ گئی خیرال دایاں و
ہوے ٹھیک مشورہ تو ریشا بد وقتی بچ پیرال دایاں و

۶۔ اکھیاں دکھنا لیا دیکھنا جس دکھنا سو نیا نو ر
چا ہو پیر کھیا حال دیاں دیکھ گھو دکھ کیر نال کوہ طور
جہ کبک و نال اوہ کبک ہو یا دس فر کیر نال مسطور ہو یا
رکھ ٹھیک کتاب تو ریشا دوجے عشق داسب فتور ہو یا

۷۔ یلدا آوے نا نکھ با جی صاحب سدا کبک داجس اعلان کیتا
جدو بولیا کبک دادرس دتا اتے صاف قرآن بیان کیتا
مالک جنتاں دے بہن مولیٰ اسدے اللہ تیج قرآن اعلان کیتا
رکھیں اسیہ تو ریشا جنتاں دی تیرہ ولی داندھ بایاں کیتا

سچے یا سر اقبال ملکائی

ننگ با جی صاحب دے مختصر حالات زندگی

جناب حضرت ناننگ با جی صاحبؒ ہورال داناں لاری پیر غلام
رسول شاہ صاحبؒ ہے۔ جناب دی تاریخ پیدائشی دے متعلق کسی
کسی جانی کوئی بھی تحریری ثبوت نہیں ملدا ہو ر نہ ہی زبانی بیان کرتے
والے مستعد ہی کئی دوتے نال پوری طراں متفق ہیں۔ البتہ جناب
ہورال دی وراثت و شہادہت جنوری دے بیٹے نکھ ہوئی ہے۔ ہو ر اُس
وقت جناب ہورال دی عمر مبارک ۶۳ سال آسے۔ لہذا اسدے
مطابق حضرت دی پیدائشی ۱۷۷۷ء نکھ ہو سکدی ہے۔ واللہ اعلم بالحقائق
جناب حضرت ناننگ با جی صاحبؒ ہوریں موضع نیلی شکہ دندھال
ضلع پٹوہر (پشاور) جناب کبیر محمد مقبول شاہ صاحبؒ ہورال دے
گھر پیدا ہوئے۔ جناب ہورال دا پیدائشی دے نال نال ہی دنیا
دیاں باقی انساناں تھیں مختلف ہو یا۔ فطری اسرار ہور حیات

انہاں دے دربار تک جلیب حضرت نالکاباجی صاحب کافانی ندرت رے
ہور ہولیاں ہولیاں، بالی علم حاصل کردے رے ہور آخر کار اسی،
دربار عقیں جناب نالکاباجی صاحب ہورال کو روحانیت دانیہیں
حاصل ہو یا نہ مشق حقیقی داودہ سندرجہیں واسطے انہاں میں اتنے نیچے
نیچے نالکابا نالکاباں مارن ہور معرفت دے راز مرکامل دی لکھا نال

نکل گئے۔

نگاہ مرد مومن سے بدلی جاتی ہے تقدیریں

جو ہوزوقی یقین پیدا کو کٹ جاتی ہیں زنجیریں۔
اتناں

لیکن انہاں رازاں دے کھلے تھیں کھے جناب کو معرفت ظاہر
ہو گئی جاکو غیر دی دے دلچسپی مذہبیت آکھیا گند ہے ہور اکر نک
حرفہ یک۔ ہور یک دے بنیز ہور کھجی نظر نیچے ایسا لا۔ اکر
حالت نک جناب بارال سال ہندوستان پاکستان دیاں جنگلاں نک
ایچے قبیب نال پیار دیاں گلاں نک صوف رہے ہور جنگلاں پیاراں
باہیاں جنگلھاں، بوٹیاں ہور پکھیاں، پکھیر وٹواں میں انہاں کو
اینا نالکاباجی صاحب ہور شخص می زمان کجہرے سو نیچے تے نیچے دیاں
کاپناں کیسیاں جھے جناب نالکاباجی صاحب ہورال میں قدرت
دیاں نظاریاں دا جنگلی طراں ہائزہ یکھدا۔ ایہ اوہی دور آسا جود
جناب بالکل نکل رہے ہور اسی وجہ عقیں جناب داناں "نالکاباجی"
ہے گیا۔

جناب نالکاباجی صاحب ہوریں ایچے چلے دے دوران لامہور

ہورال دی عادت بالکل عجیب غریب ہور اعلیٰ تر دنیا آسی۔ اپنی
والدہ عمر سترہ سال اس اٹلہ دے ملی دی مادانہ شفقت دے تحت
نچ سوہنی طراں ست سال خدمت کیتی، بپرست سال دی عمر نچ
جناب ہوریں مادانہ شفقت عقیں مسموم ہو گئے۔ اس تھیں کھلے نیچے
والدہ مسموم کو نوں ست سال ابتلائی تعلیم حاصل کیتی لیکن پھوہ نال
دی عمر نچ والدہ مسموم داسا بہی سرے تو اٹھ گیا۔ اسدے نال نال
ہی دنیا دلا سلا پھوڑ کے دینی تعلیم حاصل کرنے واسطے گھرے
تھیں نکل گئے۔ ہور پھوہ سال توڑی ملک دیاں کئی جائیاں پھرے
ہور راز حقیقی جمع کردے رہے۔ سب عقیں پہلاں علاقہ کوہستان
پہلی جی سجد شریف نک فتح حدیث تہ قرآن پاک دی تفسیر مکمل
کیتی ہور فرامی تعلیم کو دھوڑے واسطے موضع پکھلی نالکاباجی
اگر دور تہ عمر دوہیں گئے تہ اپنی تعلیم دی اصلاح کمرالدے رہے۔ شری
عہد دے حصول نال ہی اچانک روحانیت دی اگی دا شعلہ جناب
ہورال دے دل نک پھوڑ گیا جمدی سب تھیں پہلیاں رہنماں
پچور تر منور دے جناب حاجی صاحب ہورال میں کیتی۔ ہندو
"پہرے" ہائزہ دے یک مکمل درویشی کوں ترے سال رے
ہور نالکاباجی صاحب ہور روحانی تربیت حاصل کر کے
فیل نظار آباد نڈراں شریف گئے جھے جناب حضرت شیخ محمد عظیم
چشتی ہورال میں جناب نالکاباجی صاحب ہورال کو شرف بیت
ملاکیت۔ جناب شیخ محمد عظیم چشتی ہور کی۔ "سائیں" صاحب دے نال
نال مشہور آسے جند اشعار عظیم پائے دیاں اولیا نواں نک ہو نڈا ہے

باہمی صاحب دیاں سیکڑے کے لڑکتاں جہڑیاں نہ صرف ریاست بچ مشہور
ہین بلکہ برصغیر بچ جیتے بھی اُنڈے مرید ہوئے معتقد ہیں جائدے ہین۔
جنڈا کر باقی دیاں مثلاً لنگال لال سنی اپنی عقیدت دے سدا بل بوتہ
انداز بچ تھیں نال کیتا دا ہے۔

جناب نانکا باہمی صاحب ہورال دی سب تھیں اہم کل ایہ ہے
کہ اوہ صاحب زوق آتے ہور اُنڈی ہر گل شہر اکھا بن یا بچا رت
ہو ندی آہی جس بچ بسیرت والیاں واسطے کہ نہ بکد ہزاراں تھیں
ہور رنڈاں چھیاں دیاں ہو ندیاں آہیاں جہڑیاں کہ پہاڑی
زبان آدب دا کہ بہترین خزانہ ہین۔ اُنڈے اوہ شہر جہڑے
اُنہاں اپنے ہیر رنڈاں دے نرات بچ آکھے دے ہین لوکاں کو کافی
تہا رنچ یاد ہین ہیرا فوسن کر اُنڈا پوڑا کلام اسان کوں تحسیر کی
رنچ موجود نہیں بلکہ لوکاں دیاں سنیاں تھیں حاصل کرنے دی
کو شش جاری ہے۔ جناب ہورال سنی نعت رات شگلدار
والے دھیاں ملہ جادی الٹائی بطلان بچ کھڑا اس دنیا تو فعل فرمائی
انا واللہ وانا الیہ راجعون۔

رنچ دیا بچ بخش تہ حضرت شیخ علی جویری دے دیبا رنچ بھی کلمہ وقت
رہے۔ ہور دینی علما دیاں نڈالاں طے کر دیاں ہوئیاں آخونی رنچ قطع
ہنت ناگت دیل ناگ بل دے گراں بچ اپنے مامے دے گھر قیام
کیتا ہور اپنے ہیر رنڈاں دے حکم دے مطابق اُس گھر بچ پہلا تاج
کیتا ہور اُنڈے کلمہ وقت رہے دے بعد اُورہ نال جان تشریف تھیں
گئے ہور کلمہ عرصہ اُنڈے کلمہ وقت گزرا دے دے بعد جس ویلے سکون قلب
حاصل نہ ہو یا تہ جناب انھو بھی اُنڈے آئے ہور اپنے ہیر رنڈاں دے
حکم دے مطابق قطع بار ہو لہ بانڈی پورہ دے لنگال (رنچ آ سکونت
کیتی ہور رنڈاں تھی مقیم ہو گئے تہ اچھے اُنہاں سنی اپنے ہیر رنڈاں دے
حکم دے مطابق تہ تاج ہو کر گئے۔

جناب ہورال دی لنگال دی زندگی بالکل
شریعت محمدی دے مطابق گزری ہور جناب ہورال دی کافی اولاد
دور اُنڈی زندگی دا بہترین دور ہے جناب ہورال دی کافی اولاد
ہوئی کچھ تو نکلیاں ہی وفات ہو گئے لیکن نو فرزند ہورال دے جہڑیاں
صاحب اولاد ہو یاں جنہاں کچھ کہ فرزند جناب تید زمان شاہ
صاحب المعروف بادشاہ جان صاحب ہور دو صاحبزادیاں اس
جہاں فانی تھیں رخت ہو گیاں ہین۔ باقی دی اولاد اُنڈے تھالی
دی ہیر بانی نال ہور بچی دی وصالت دا صدقہ اپنے والد ہیر رنڈاں
دے دے دے راہ تے کل پابند ہے ہور صاحب اولاد صاحب
مال ہور دولت بچہ صاحب اخلاق ہے ہور ریاست بھر بچ
عزت ہور آبرو دی مالک ہے۔

نورالمدت قدیس

حضرت نانک بابا جی آپک دلی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

آج تئیں کافی پہلیاں کثیر دے قرب دارا طلع پنا ور ملاتے سہلی سنگ
تاں دے کس گراں نیک جناب سیتہ مقبول شاہ صاحب اوراں دے گھر کھلی
پاک بھری پیدائش ہوئی بھولی داناں اپنے اٹھ پینا اوراں سیر غلام رسول
شاہ رنجیا کس کو بہتہ آسا جے ایہ گھڑ دھارے دلی بنی۔ کیاں تئیں ہی
نہیاں عادتیں بڑیاں پیدایاں تہ پاک آسپاں۔ انہاں دی سورج چاں
پا پیلہ کال کو جیرانی نیک باہ بھوڑی آسی۔ انہاں دی پردوش بڑی شفق
حقہ پیدائش ہوئی۔ عین اُسو لے جدرن انہاں دی تعلیم آئی۔ ابتدا لے
رحلے نیک ہی آسی ہر بان پینا داسیہ سرے تئیں اٹھ گیا۔

کھیدھارے دی گلی ہے جے انہاں دے گراں نیک کب فقیر آیا۔ ہر پاتے
دے ٹوک دوڑ دوڑ کے انہاں دی خدمت نیک حاضر ہونڈے گئے۔ کسے سہی
جناب باجی صاحب دے والد بزرگوار سید مقبول شاہ صاحب اوراں کو
آکھیا جے دھو جی اُس دے گراں نیک کب دوست خدا آیا دلے زرا اسدی
ملات داسے گھجھو۔ ایہ باکھل پیچے دے دلی پنا تہ بھوڑی مذکر بالینہ بڑھکے
رہنیاں۔ جناب شاہ صاحب اوراں کو فقیری دا بڑا شوق آسا

انہاں فرمایا جے آغھ بخت اوراں فرمایا ہے فقیری تو تران پاک نیک
ہے۔ عامان کو نہ پتہ نہی مگر خاص عابدین۔ دھلی گلی ایہ فرمایا جے سال دریا
۳۶۰ راتناں بھوک مات برکت والی ہے۔ جدے ہارے نیک پرور دگار
توران پاک نیک فرمایا دلے جے ایہ رات ہزار مہیناں تئیں ٹھیک ہے۔ ایہ
بھی عامان تئیں پھل دی ہے پر خاصاں کو اسدا پتہ ہے۔ انہاں سہی
دعا فرمائی جس ویلے دی ایہ گلی ہے اُس وقت جناب باجی صاحب
اوریں مشکل نال تیج یا چھ سال دی عمر دے آسے۔ ایہ چیز انہاں دے
ذہن نیک اشر کر گئی تہ اک اک لک نیک۔ عشق حقیقی دا سمندر ٹھاٹھاں
مارن لگا۔

والد دی وفات دے ترے دیھاڑے گھر بار چھوڑ کے علم دین
حاصل کر کے واسطے گھروں نکل گئے۔ چلایاں ویلے انہاں کو اپنے چاچے
پھلا روکاتے دی کوشش کیتی تہ آکھیا جے نہ مل میں کھو اسراں اکھیاں پھلا
تک نہ گئیں دیندا۔ جا بس اسکو خدایا تھلن آکھیا تھلن گئے جے جس
سہن تکلیف نہ چائی وہ کھچھ کھچھ۔

علم حاصل کرنے واسطے انہاں سہن ہندوستان دا سفر شروع کیتا۔

سب تئیں پہلیاں اودھ۔ طلع پنا در دے علاقے نیک کس درگاہ دے طالب
ہوئے۔ اسی سجدہ سٹالے آکھیا تھلے جے کدے کس کو نہ تئیں شام یا گیند آسا
تہ دوسرے سہرے توہنی دا رنجیدہ آسا۔ کچھ عرصے دے بعد اٹھ بھلی دل نہ
گیا۔ یاد الہی نیک ہمیشہ سوچدے رہندے آسے۔ اپنے سفردی منزل جاکے
رکھی۔ نہاگے دا بہتہ نہ پچھے دا۔ کس سمیوردی تروپ سینے نیک گھن کے
منزل منزل چلدے رہے۔ تہ فرمستے نیک ہی علاقہ پھل (طلع ہزارہا) موضع

جانی ایک بزرگ کی خدمت میں برحقان تعلیم واسطے حاضر ہو گئے۔ تیرے سال
انفہارہ کے بڑی محنت کیتی۔ ریاضت دیاں منزل آسانی نال نہیں ملدیاں
چورہ چورہ میں دو لکھ لکھ پونے سرے تے لکھیاں دا بھار آئندے رہے
لکھیں پھیرے دی ڈھونڈ آہی او نہ ہی ملی۔

محنت مجبور نہ سوچے نال لولائے واسطے ملک ملک فرما شروع کیا اوہ
کپڑی جا آسی جھنے جناب باہی صاحب نہیں بیٹھے۔ قابل و قندہ مار، کراچی، پاک
پٹی شریف، بلوچی شاہ قندہ اور اس دے دربار بھی قاضی دئی۔ جدوں کے
جانی قرار نہ آیا تہ بابا امیری اور اس دی خانقاہ تے پہنچ گئے راستہیں بعد لکھا
خواجگان دہلی دیاں لڑیاں تہ فرسے رہے۔ جھتے بھی پتہ گدرا آسا جے کوئی
بزرگ یا ایک بندہ کہے بھی جانی نہ پدا ہے ہر جانی ملاقات واسطے کیندے رہے۔
دہلی قہیں واپسی تے کوٹڑے شریف محل کے خطاب مہر علی شاہ صاحب اور اس
نال بھی ملاقات کیتی۔ جناب باہی صاحب اور میرا پورے تہسے سال اس
طرح دی نمونہ نہ حالت بھی فرسے رہے۔ شہزاد قہیں لکھو بہاری سحر
شروع کیا۔ پہلاں دا آکھدا جے ربڑی قدرت دا نظارہ تے جلوہ زیادہ
تہ پہلاں تے ہی ہو نہ لے۔ جناب میرا پہلاں تے فرسے رہے۔ اس سحر
دے دوران اوہ ملا تہ چکڑ موضع حانیہ، ضلع مظفر آباد دیرہ دے علاقے
گئے۔ انہاں ہی جا بیاں منزل دی تلاش بھی ایک دھاڑے رستے مڑ دے
آسے جے کناں بھی آواز آئی۔ سائیں اور یں کھتے ہیں: بچاں مڑ کے رکھاتہ
دو آدمی کہیں دوئے نال گلاں کردن۔ کہ دے نوں لکھدا ہے جے سائیں
اور یں کھتے ہیں۔ سائیں دا نظارہ کھتے دے کوٹھ سکون ملایا۔ مثال ہی
ہوش فرمایا جے دکھاں ایسے سائیں اور یں ست ماڑی منزل دے دیر ہو دن

رہنما دی سہولت زیر تعلیم رہے۔ لے بھی کج مرے دے بعد دل اباٹ ہو
گیا۔ اس قہیں بعد شکاری ڈور تہ اچھری جیاں جانیان مل دین
حاصل کر دے رہے۔

علم دین حاصل کرنے دے بعد دل روشن ہو گیا۔ محبوب دی تشریف زیاد
ہون گی۔ اپنے والد دی تاحیث خیالات بھی رہن گی۔ دل دی اسکی بیوکاری
کو دور کہتے واسطے ایک سرشد دی ڈھونڈ شروع کیتی۔ اس دوران تقریباً
چودہ سال دی عمر تہ آسے اپنی پیاری ماں دا انتقال ہو گیا۔ سبے بچ ایک
ہور زخم بھی لکھ جس دل بچ رب بس گیا ہو وے اسکو اس غیر کوئی مستحق
نی تہ نہ ہی کوئی پیارا ہے۔

سرشد دی تلاش بھی فرمایاں ترمداد شریف ضلع پٹنہ دے
علاقے پہنچ گئے۔ اس خانقاہ تہ چلے بزرگ رہندہ آسے او حاجی صاحب
دے نال ناں مشہور آسے۔ جناب باہی صاحب اور اس اُنڈی ست سال محنت
کیتی۔ کہلا کر آسا جیڑا اُنہاں نال کیتا۔ انہاں کو صرف دو ماں جینز نال دوویاں
آسے۔ جویاں دو اُنہاں دے والد صاحب اور اس سن اکھیاں دسیاں
آسیاں۔ حاجی صاحب اپنے اس سرید نال حامل توجہ دیندے رہے تہ
روحانی سلیم دسدے رہے۔ آخر ست سال دی ریاضت دے بعد انہاں
کو ایک روم تہ ایک جھنڈا دے کے رخصت کیا تہ نال ہی ظیفہ ہونے دا
شرف دتا۔ ابھر جس چیمبرے دی مراد آسی اوہ پوری نہ ہوئی۔ روئی
جینز نہ تھا پیادہ۔ حاجی صاحب اور اس رشتے دی پیشکش بھی کیتی لکھ انہاں
انکار کر چھوڑیا تہ اپنی منزل حاصل کئے واسطے اپنے سرشد کو لواحق
خوشی اباٹ گئی کے کھلیاں ہیرے دا بالٹھے دے نال دی کہیں

کب کا فیوض کو کہیاں دکھ کے اسید نظر آئی ہے گل کرے دامو تنح ملی۔
اسوقت انہاں کوں صرف "گالا خان" جو پڑا اُندا کب غامس مرے سا کوں پھلدا آس۔
جہاں باہی صاحب اوراں اُنے نظر ٹھیک سہرے جسمہ پیراں توڑیں تہہ مار نکھرتی۔ تہہ کچھ پیا
تی کوئی بڑے۔ ہر کس مطلب نہیں آوے۔ ہر کھو آوے۔ ہر وہاب عرض تیں جے سپہ نژادہ ماں۔
کس ملک دور در دنیاں شوکر اُکھینا پڑیاں۔ بغیری دی تلاش ہے۔ مثل پست اور دارینے
والا ماں۔ اس فقیر شریعہ کو کوئی گئی نہ پئی تہہ آکھن تے کچھ ہست تھیں کرین۔ کجہت میں
کرساں چھپا۔ اللہ انہی تے بھارتن پاک داہر بناتے چڑا بار ہو رہی۔

باہی صاحب اوراں نوں دوست بھیکو کھیلے۔ باہی صاحب اوراں اپنے مرضہ کوں ست
سال رہے۔ اس دوران اُنھاں پرستم دی مزدوری کیتی۔ دھالاں پیاں۔ تہہ ہر روز کھیتاں۔
اپنی قسمت نہیں جتا کھیکے کیندے رہے اوہ سارا پکا مرضہ دارا لدی نظر کر دے رہے۔
جدوں ہی موخے تے بنیادی ویلے اپنے مرضہ دے دلے دے طریقے آتے اپنا
کمر دے رہے ساری ساری رات ریافت بھیکو کیندی رہی۔ ست سال
سالانہ دی پھر پور ریافت تے قسمت دے بعد اُنہاں کو اپنا مقصد مل گیا۔
ایہ اوہ متعدد آس جس واسطے جناب باہی صاحب اوراں شریعہ اپنی
زندگی دے بیٹھ سال لائے دے آسے اتنی عمر و دنیاں امیداراں مع دے
دن پھر پیاں ہوئیاں۔ بندے اور ریدے درمیان جھڑے پڑے آسے اوہ
مرد کامل دی غلامی بھیکو ریافت ناں پہلے پکڑا کھیکے۔ حال یا رہو گیا
تہہ مرکزہ آس فانی الشیخ دے بعد فناہ فی اللہ دی منزل مل گئی آسے۔ مرضہ
اوراں جناب باہی صاحب اوراں کو اپنے نزدیک بلایا تہہ رخصت ریندیاں
ہوئیاں آکھیا جے دل تھیں دور نہ رکھیں۔ تہہ نہ ہی میں رکھساں۔ ہر جگہ ہتھ ہے
مطلوبہ تھیں دور در پیاں۔ تسی ہاؤ کشیر بھیکے کوئی جگہ پکڑو تہہ اُنھے آبا دی کرد

دل چھکدا دا بھدا رہی۔ سوچے رہے جے سائیں کھتا سیا دا لفظ ہے۔ ہاں ہاں
بھیا جے سائیں اوراں کوئی جی۔ جواب دیا ہے کب سرد کامل ریاں تہہ توں کھکھا
تھیں تھیں رکھن۔ پکھا جے اُنہاں والا کم سبارک کہہ ہے جواب دیا جے اُنہاں
والا کم سبارک لہر علیہ خالص ہے تہہ اندھنراں پکھیل بھیکو سہلہ ہیں۔ جناب
باہی صاحب اوراں دے ذہن بھیکو "نوراں" ناں گھو بھدا رہیا۔ اوتھے بھیکو ملاقات
دی تہہ بھیدا ہوئی۔ لیکن بھیکو بھیکو بھیکو آ رہی ہے۔ آخر کار اوہ خوش قسمت
گھوئی نزدیک ایہی ملی جسہ ی تلاش آسے۔ کچھ پیاں کچھ پیاں ہتھیں دے ویلے
نوراں شریف بھیکو سائیں صاحب دے دولت خانے تہہ بھیکو گئے۔ ایہ اسوقت اپنے
حکات دے سائے اتار دے بولے تے تشریف فرما آسے۔ اس بولے تے
تندہ باری اتار دا بیوہ بندہ آسا۔ ایہ اتنا بڑا بولا آسا جے اسدی بھیکو بھیکو سائیں
آدھیاں تھیں بھیکو زیادہ بہر گیندے آسے۔ جناب سائیں اوراں باہی صاحب اوراں
کو پکھا درو خان نظر ناں سرے تھیں پیراں توڑی ڈھلا۔ روحانیت ناں پھر یا دا
ایہ فقیر سر تھیں بھیکو۔ گود دی بھیکو دی۔ بڑے دے پنے لائے دے بھیکو بھیکو
آسا کھیکو بھیکو بھیکو آسے تہہ واقعی کب مرد کامل دھندا آسا۔ جناب باہی صاحب
اوراں دے والد صاحب اوراں تھیں مرد کامل دیناں کھیکو نشا پیاں دیناں دیناں
آسیاں۔ جھپٹاں اندھن تھیں بھیکو بھیکو بھیکو آسیاں۔ کچھ باہی صاحب اوراں بھیکو
سائے پورا غلامی بھیکو بھیکو۔ اُنہاں پھیراں کو سائے رکھکے دھیا تہہ سار پیاں پھیراں
برابر آسیاں تہہ واقع اوہ کب مرد کامل دے سائے کھتے دے آسے۔ جناب
باہی صاحب اوراں خیال کریں گے جے دیکھو اللہ بھیکو بھیکو بھیکو بھیکو بھیکو
بھیکو بھیکو بھیکو۔ اُنندی نظر بھیکو امید بھیکو آسے تہہ بھیکو بھیکو۔ بھیکو سوچے
آسے۔ دے شریعہ بھیکو بھیکو بھیکو۔ نزدیک آکے سلام عرض کھیا۔

آہرہ یک برکات دی جا گیگی۔ مگر کچھ عرصہ بند لگے دنیاں لوگ ان میں
مہیب مضار تارن کرناں شروع کر چھڑیاں، جس دی وجہ نال جناب باقی صاحب
اوراں دی کس نظر نال اتھے دی بڑی مکہ بند ہو گئی چھڑی ایسے بڑے بندے
اتھے باقی صاحب اوراں نال نہ گیا۔ تہ پارساں آورے رستہ زبہ جدا تھو کہرت
کر کے نکلا آ گئے۔ باقی صاحب اوراں آورے قہیں حرکت نہ کی آئی تہ اپنے رستہ
دی ملاقات واسطے نگران خرید چلے گئے، سو پے مٹا ہاں تہ کیفیت و جدائی دھکی گئی۔
مکھن گئے شاہ صاحب نساں کو دو ہی زمینیاں ملی گئیاں، دور چار بج کرئی گئی اہل غریبا
پہلے والی زمین اس واسطے کچی ہے جے ڈھلکے دے مضامہ ہے۔ تہ نرم زمین اس واسطے کچی
ہے جے اُس دے بیڑے پانی ہے۔

باقی صاحب اور بی ملکا ابراج کے کر دین کا مضمی دے گہندھ ر بھی گئے تہ
ترے سال اسی طوائف گہندھو جی رہے۔ پہلیاں اٹھان آگئی زری خریدی نر آئی تہ آخر
اٹھان چکر مڑی۔ ایہ اوہ دن آسے ہدوں ہزاراں دی تعداد نال لوک چڑھائے
اس دہا ر قہیں سفید ہو کے فلدے آسے۔ باقی صاحب ہورنگوئی بندے آسے۔ سرائے
نئے تہ اکھیاں قہیں جلالت ظاہراں ہورندی آئی۔ جناباں کول ہرکے اٹھے وادوں
نہ ہوندا آسا چھلک در یک نظر کر کہی اودہ تیر ہو گیا، اُسدا بیڑا پار ہو گیا۔ اسی دوران
ہونچہ راجوری تہ ہور بابت دنیاں کٹیاں ملائیاں دا دورہ چٹا چھو کئی ناگوئی کرکرت
ظاہراں ہورندی آئی۔ پیار مل ہو گئے گیدے آسے، غلے اسیر ہو کے نہ بر لٹان
وٹی حال اکھ بوجھ ہو کے رخصت ہونڈے آسے۔ ۲۲ گھنٹے تہ بارہ بیسے نگر ہادی بڑا
آسا۔ تہ اسلامای اصول سے

ایک ہی صف میں کھڑے ہوئے محمود و دیار
نہ کوئی بندہ را نہ کوئی بندہ لوازار

باقی صاحب اوراں عرض کرتے آہو کی کسے دی کوئی صورت نکلنے بندہ کی،
تہ نہ فرماں ادا تہ بڑے لپیٹ دی ہوئی پھر تہ بہت کے باوٹا ہی کرو۔ تسدے
دو ہور اول ہے نہ ہے، تسدے سند تا کم کر یا کتا قیمت نوڑیں دیک چڑھ گئی
جو رخصت گئے اہل مراد گہندھ گہندھ ہے۔

آخر رخصت ہو کے جناب باقی صاحب اور بی سدھے اسلام آباد دیاں
بکر بندہ سچ گئے، اُتے اپنے ماہ جناب سید مراد شاہ صاحب اوراں دے گھر رہے
تہ بی بی صاحبو دی باقی صاحب اوراں دے نکاح نکاح دئی۔ جناب باقی صاحب
اُس دے مال مویشی ہر طرف سے رہے تہ ہور گھر ویاں خدمتاں بھی کر دے سب سے
کس پچے دے خیر خیر نزدیک ای کس کس نفع کس گناہ جاتی تہ بیچ کے تاروت
کو کہہ کر دے رہو تہ اس دوران جناب باقی صاحب اوراں کو اپنی اولاد

دینا نکاح نال دینا طرفت نہ تہ تکلیف چھوڑی رہی۔
بی بی صاحب اندیا کچھ نہ کچھ ناگ بل چھوڑ کے آورے قہیں ہی شروع ہوندا ہے
گئے۔ اُتے کوٹ بیلانے منہ تہ کس کچے کچے کوٹے کچھوڑا عرصہ گزارا،
ایہ ملکات انہاں کو کس راجی ناں نوی گو جری دتا آسا۔ اس وقت باقی صاحب

صاحب اوراں دی عمر تقریباً ۶۶ سال آئی۔
باقی صاحب ہور اٹھان تہ قلاب آورے قہیں ہی شروع ہوندا ہے
دندور قہیں کوک انہاں کول دینا لگے تہ سرائیاں لکھ کے واپس چلے گئے۔
جناب باقی صاحب اوراں قہاں جاٹیاں چلے گئے۔

تہ کوٹاٹ، سرائیاں، دھچن بارہ پہلا آتہ سال چھینچہ، کوٹہ بارہ چھ ماہ
راجوری شاہیدہ، چھینچہ، کشتار یک سال چھینچہ، نالہ چھانو جی ۲ سال
چھینچہ، مگر نہ حاجی بل استعمال ہکتاں دنیاں چھلاں کچ ۳ سال۔

جناب باہی صاحب ادبیں سلسلہ چشتیہ تھیں تعلق رکھتے آئے۔ تو انی نال
خاص رغبت آتی تہ تمام لوگ انال پہاڑی گچ گل بات کرتے آئے۔

باہی صاحب ادبیں ہر موسم قہہ گرمی ہووے یا سردی بہار ہووے یا
شردنگے رہندے آئے۔ اُنہدے بدن اُتے صرف ہک سنگوٹی رہندے آئی
جلالیت دا ایہہ حال آسجے کہ پھولا کی غور نال دیکھن پانی پانی ہونا کوئی
ناکھن نہ آسے۔ کئی جائیاں تبلیغ جوہر زہد دے اثر نال کئی غیر مسلم مسلمان ہو گئے
تہ منزل قہاہ گئی۔ سنگرتہ بھی بہند وراں واسطے کئی ہر تن رکھے دے آئے۔

باہی صاحب ادبیں مسئلہ اشرف تھریا سال رے۔ اس دوران ایہ
بھرتی بر مہیر دیاں لوگاں دیاں نظراں لا سر کر بن گئی۔

جناب باہی صاحب ادراں اپنی زندگی گچ اپنی وفات دے بارے گچ خُلاں
رخصہ ہلے پھلے گچ کوئی گیت آئی۔

آخر ہک دے حالے سنگلا غار دی لات بارہ بجے ہر عادی الٹا آئی۔

ایہ طیر جسدی جاہک مروجہ خلافت آئی اُس دنیا تے فانی تھیں نکل کر گئے۔
انا لله وانا الیہ راجعون۔

ایہ دیاں روز روز زیادہ تھیں زیادہ روشن ہوندا گیا۔ تہ اسدی نور پاست
دیاں حدان تھیں مکمل کے جناب، یوپی تہ دیاں جائیاں بھی بچھن لگی۔ ہریال
دی تعداد دن دو گئی تہ رات بچھن ہوئی کی۔ خلعت سنگلا شریف دی کئی کو بھی ہرک
کھنھی گئی۔ جناب باہی صاحب ادراں دانیق عالم براتن خواہ بہند، مسلمان یا کوئی
بھی ہووے کئے تہ نہ بچھن لگا۔ باہی صاحب ادراں کوں پیرا بھی رہند آسے فانی ہوندا گیا۔
نقل سخن تبلیغ اسلام کرنی اُنڈی عادت آئی۔

جناب باہی صاحب ادبیں تقریباً ہر زبان کافی روانی نال ہول گھنڈے
آئے، اردو، ہندی، فارسی، انگریزی، پشتو، پھاڑی تہ پنجابی جیال اندیاں اپنیاں
ہولیاں آسپاں۔ باہی صاحب ادراں کوں کویب کھی چالیاں تہ نیاں تھیں سفید
کیتا دا آسے۔ جوہر علم و فن جانے دے آئے۔ بہند و ستارہ، ہی نہ بکد اندیاں سرپال
داعلہ، کو نہ نہو چستان، کافال، ہزارہ، لاہ پندی، دکن، قابل، سند، ہر تہ ہر
کئی جائیاں توڑیں گھنڈیا رہے۔ جس دینے جناب باہی صاحب ادبیں ناگہل تھیں آکھ
واسطے نکلے تہ انہاں سنگوٹی بدھی دی آئی اُس دینے اوہ ایہ شعر پڑھدے آئے۔

جلی چلیے سائیں سہلی دے دربار

اُتے عاشقاں کو نصیری تار

ناؤ اپنی دلے سوڑ مہار

جلی چلیے رہدے دے دربار

اُتے عاشقاں توں لھدی تار

یار ڈانچي والیا سوڑ مہار

تیری ڈانچي سیرا پور توں یار

جلی چلیے سائیں سہلی تہ دربار

حضرت نانکھا بابا صاحب مرحوم جہڑے نہ صرف ریاست
جوں کثیر لکھ پورے برصغیر پورا سھیں علاوہ عربہ افغانستان
پورہ روس تو لڑی مشہور ہیں۔ پورہ ریاست تمول کشمیر کی انہاں
فی عظیم شخصیت تے خاص کر بہت طاقتور تاتارے۔
جناب حضرت نانکھا بابا صاحب پوریں کل دعویٰ تہرگ پورے
ہیں۔ انہاں شین دنیانک رہ کے دنیا داری پورہ اہل خیال نے
سارے فروع سوسہ پتی طراں بھائے۔ حضرت نانکھا بابا پوریں
خدا سنگ بک یا داری نا شو طا آئے۔ اوہ صاحب علم، صاحب شہرت
صاحب کمال ہوئے سنگ صاحب ذوق دی آئے۔ بکلی انہاں
فی ذات پاک نے متعلق ہر بکلی فی زبانی بکلی بکلی بکلی بکلی
ایک نانکھا بابا صاحب ہر بکلی انسان واسطے بکلی ہی بیباک
شفقت پورا خلق رکھنے آئے تہا جی انہاں نا شرف
سجھاں واسطے بکلی ہی بیباک نظر بنایے۔ اس گل نا جو طاق
سارے اپنیاں اکھیاں سنگ تک سکتے ہوں۔ انہاں فی
جیانی کج انہاں سنگ دور دور نے صوفی، سادھو، سنت
پورہ فقیر محفل مجلس کرنے رہے ہیں۔ اتنے نانکھا بابا صاحب
پوریں سجھاں کی اپنے علم فی معرفت پور علم اسلام توں واقف
کرنے ہیں۔ جناب نانکھا بابا صاحب نا علم ڈوسہ کج ڈوسہ کج
ڈوسہ کج سمدراں بھیں بھی ڈوسہ کج آسا۔ انہاں کی اشد
تعالیٰ نے عقل سلیم نا تختہ ڈانا آسا۔ نانکھا بابا صاحب
پوران مس سلاطین کج بک سا زھو کی اسلام فی روشنی توں

سہرہ ہر ہر

زینت فرووس زینت

حضرت نانکھا بابا صاحب

وادی کشمیر شیاں اچیاں سوہنیاں، بر فوسنگ ڈھکیاں
ہوئیاں پہاڑاں کج رہے والیاں انہاں رب تیاں تہاں
کی جنہاں دنیانے لوکاں کی سیدھا جود صاف راہ دینا
کدے دی تہنہ بھل سکی۔ انہاں اچیاں پور بلند خیال
ہرنگاں اٹھاپا پڑی دعویٰ جی کدوں لکھ سکتی ہے۔
پہر رب کو کج کھنڈے چلے لفظ اس عظیم ہستی فی شان
کج لکھ واسطے بہت پور تو بین سنگی ہاں۔ طلب ماہری اہل دعویٰ
جی کو شش قبول کرے پور سکی بھی اپنیاں نیک بندیاں سنگ
محبت رکھے والیاں فی صوف پچوں کھلا کرے۔ آمین۔
بس مقدس ہستی نے متعلق سب گل پھیری ہے اوہ ہیں

آئے اُنہاں دیا اُنے رہ کے خدا نام حکم یہی صدق سنگ بھائی
ہیسا۔ اُنہاں پہلا طحا اسلام آیا کثیر تک کیتا۔ نانگا بابی
صاحب ہوا مال کی فقیری فی سہلی منزل جو کھراں ناگوا سوختی ہے
ہی ہے۔ اود اپنے سر پہیچ نک رہنے سہی جھٹے اُنہاں اُنے
کافی ظلم ہوتا رہا یہاں سب کچھ اپنے معبود برحق یعنی اپنے
محبوب فی خوشی حاصل کرنے واسطے برداشت کیتا۔ اُنہاں فی
زندگی فی سگی یعنی اُنہاں فی اہلیہ نے پھر اکڑی وار اُنہاں سنگ
بدکلامی بھی کرنے رہے سہی۔ پر نانگا بابی ہودیں نرم دل، دور
اندیش ہود مذہب کی بیڑیو بھٹی وائے سہی اس کر کے کرے
وی شارات تہیب کرنے سہی بلکہ سب کچھ فحش کرے مس برداشت
کرنے رہے سہی۔ حضرت نانگا بابی صاحب ہودیں جوڑے وئے
زمین گچ کو موٹھی واسطے کیتے سہی نہ لوکاں فی نظر توں چھپے۔
قرآن مجید فی تلاوت کرتے سہی۔ ہود لوکاں کی ایثار از تر دینے
فی کوشت کر نے سہی۔ کب دھیان لگیں ہے، اُنہاں کی تلاوت
کرناں کرناں کچھ جبر ہوئی گیا نہ اُنہاں فی اہلیہ نے جیسے ہوا
اُنہاں کی بدکلامی سنگ کچھ آکھیا۔ ایک شہی دے نانگا بابی
صاحب ہودیں کچھ جلال نک آئی گئے ہود گئے اس کی آکھیں مل
رہی سہی کو چکر کرے۔ نانگا بابی صاحب فی لک نہ صاف
ہود رہی نے عشق گچ گھسی فی سیاری زبان تو بھلی فی ایہک لایہ
کول منظر ہوئی گئی نہ اود بنیا کو چڑا ہوئی گیا نہ کچھ کوک ایہ گل
بھی آکھیں ہیں اود سارے پھر اکو ہڑے ہوئی گئے۔ اس واضح

باخبر کتا ہو رہا سنے دل فی اود میل چکی دھون واسطے در بدنگلاں
مار رہا آسا دھوری چھوڑی۔ سا دھو کلہ محمدی پڑھی دے
سلاں ہوئی گیا ہوا سو وقت تک لوب نا ہو رہا س نے رسولنا
اود تابع دار بندہ زندہ ہے۔ اُس نا ناں جناب نانگا بابی صاحب
ہوا سہی عبد السلام رکھیا نہ شیخ عبد السلام سہی اس ناں کی ملک
عظیم تختہ جانی دے اپنے بیٹے کچھ چھائی چھوڑا۔ اود شیخ
عبد السلام راج کو زیارت آئے خدمت نے فرض کی بھانا ہے
جناب حضرت نانگا بابی صاحب ہوا نا اپنا اسم گرامی سید
رسول شاہ آسا، اُنہاں اپنی فقیری نے پہلے دور نے بارال سال
اپنا جوہر بارک بالکل نکلا رکھیا ہو رہاں فی کڑا کے دارم روی
نہ بہار فی خدمت والی گرمی توں بالکل نہ گھیر سیدیاں ہو رہاں
اپنییاں معرفت نیاں منزلوں پوریاں کیتیاں۔ حضرت نانگا بابی
صاحب ہودیں اپنے اُس دور کچھ کثیر ناں پہاڑاں ہو رہی گلاں
تے رہے۔ اُنہاں نیاں اکثر معتقدان نا آکھیا ہے کہ اُس دور
کچھ حضرت کنشیر ہو کر شواٹ نے بھکار کب اچے پہاڑاں چوٹی
پر کب خار کچھ چھپے نکلے بھکھر رہے ہیں۔ جھٹے ملد پچ
گزر ہرف ہوئی ہے۔ ہود انسان فی نہ گل ہی تہیبہ پر بندے بھی
اُنھے اُس موسم کچھ تہیبہ جانی سکتے۔ پر اللہ تعالیٰ نے دوست
اُنہاں ظاہری سکھیاں ہو رہی گلاں کد و گھیر بندے ہیں۔
اود نے صرف عشق حقیقی نے مست شراب کچھ مست ہوئے ہیں۔
حضرت نانگا بابی صاحب سید خانان نے بیستم و چراغ

حضرت نانکجا باجی صاحب جود بھی اینیاں مستفادوں نے بیکار
ہیں۔ انہاں کی آخرت نے خوف نے متعلق نکال دینے
ہو خدا تاہور اُس نے رسولؐ نا حکم نہیں رہے۔ حضرت
فقیری نیاں ڈو پنگیاں رنوں کے کدے کے بڑیاں بڑیاں
نکال کر جائے سن بجا نا نکجا باجی صاحب ہوریں فقیری
نہ جیتی طریقے نے جلے سن ہور۔ نعت قوالی کے حق نے انہ
سوتیں سن۔ ہور اکثر انہاں نے دربار کے اس قسم نیاں نکال
ہوتیاں رہنیاں سن۔ نانکجا باجی صاحب عالماں کی ازہر
قد کرنے سن ہور جدو بھی کوئی عالم انہاں کی عقل کی موجود
ہوے لوکاں کی اُستی عزت کرنے نا حکم رہے سن ہور اس
کو لوکاں اندہ ہور اُس نے رسول نیاں نکال کر انے سن یعنی اسلام
کی تبلیغ کرانے سن۔

نانکجا باجی صاحب کی انہاں بالک سالانہ حقین علاوہ زندگی
بالکل شریعت نے مطالبہ کرنی ہے۔ صوم صلوات نے یا بند
سن ہور کدے کوئی عالم موجود ہووے۔ تہ فرمیدے آسے
کر مولوی صاحب جماعت کمالو۔

حضرت نانکجا باجی صاحب پیتو ہور انگریزی پڑی روانی
سنگ بولی ہیں سے پیر انہاں ملنگام کچ رہی دے زیادہ تر
پہاڑی زبان کی اہمیت دتی ہوو اسی زبان کے لوکاں سنگ
ہم کلام ہونے رہے ہور لوکاں کی وعظ نصیحت کرنے رہے۔
ادہ پہاڑی زبان کے شاعری بھی کر دے آسے نانکجا باجی صاحب

کراست کی سب لوک جانتے ہیں۔ استحقاق کے صحاں لوکاں
نانکجا باجی صاحب ہور ان کی لکھنا تہ ہر یک نیاں نظراں نا بجا
بانی نے سلئے تو بیاں ہونے لگے۔

حضرت نانکجا باجی صاحب ہور ان کی اولاد کا فی جیلا ہور
ہے۔ و فرزند ہور اصا جڑاں۔ ایک فرزند اللہ تعالیٰ کی بیارا
ہوئی گیا ہے۔ باقی سب زندہ ہیں۔ ہور اینیاں اینیاں گول
غیش حضرت فی زندگی گزارنے سنگ سنگ اپنے والد بزرگوار
حضرت نانکجا باجی صاحب نے طریقے تہ اسلام فی خدمت کر رہے
ہیں حضرت نانکجا باجی صاحب ہور ان کی ایک اہم کراست ہوری
انسان کی سوچیں تہ جو کر فی ہے ادہ ایہ ہے کہ جہڑی صاحب
ہور ان سنا اپنے رب نے ہور مرشد نے حکم نا اپنے رہنے واسطے
یعنی اتھے بیاں ہو کر کلاں نے بغیر کھجی تہ سبہ دسنا۔ بزرگ
فہماتہ ہے کہ دنیا بھر فی نعمت ہور نا باب پیر اللہ تعالیٰ ملنگام
دلیاں کی یعنی نانکجا باجی صاحب فی اولاد ہور انہاں سب ان
کی دنیا سے کر انسان جیرانہ مانا ہے اس پیرتوں حضرت
فی اسلام شناسی، اللہ تعالیٰ نے حکم تہ تعجبہ رضا دیتا ہو تو کل
کرنے نا جذبہ سبکی اسلام کے بڑی فضیلت دتی گئی فی سے ظاہر
ہوتا ہے۔ کنیاں کر رب نیاں بستیاں کی کدے بھی اس گان فی
پیر واہ تہیب ہوئی کہ اسیں کہہ کھیاں ہور اسٹری اولاد کس تے
زندہ رہیں بلکہ ادہ خدا نے خدا ہوئی تے اپنا اہمیت رکھنے
یعنی اسی کر کے تہ خدا انہاں کی اپنے ہی اندر دستا ہے۔

کمرات فی دبر بھی دیکھی ہوئے ہیں۔

اس گل کی شہادت تہیہ عثمانی کر جناب ہورائ سہن
 دنیاوی تعلیم کچھ کوئی وگہری حاصل کیتی ہووے یہ حیرانی اس
 گل کی ہے اسنے باوجود بھی جناب اردو انگریزی پشتو ہور
 فارسی بھی جیگہ طراں بولدے سے نہ کوئی حد پشال ہور تو اتنی
 آیتاں بھی انہناں کی یاد سن۔ ملکلام شریف کچھ اچ بھی رہے
 بندے ہزاراں نے صاحب ایندے تہ مجلدے ہین ہور نا نکا
 باجی صاحب ہور الی سنگ اپنی عقیدت نا اظہار کرنے ہین۔
 اسی طراں رب نے غریب تہ مسکین حضرت نا نکا باجی صاحب
 نے لکھتیں ٹیڈ پھر کے گہندے ہین ہور استخیر علاوہ دہتی
 سکون حاصل کر کے گہندے ہین۔ اللہ تعالیٰ دے بندے
 دنیا تو تہ غائب ہو گہندے ہین پر اس نے باوجود بھی اللہ تعالیٰ
 فی مخلوق فی خدمت کرنے رہتے ہین۔ نا نکا باجی صاحب فی
 درگاہ فی زیارت واسطے ریاست جموں و کشمیر نے چیتے جتے توں
 لوک ہمیشہ ایندے رہندے ہین۔ ہور خاکر عبد و عرس شریف
 نے دھیماڑے ہودون تہ ملکلام کی دکھیا گیا جانی نا ہے اس
 تو علاوہ ملک بھر عقیں عقیدت مند پیکر یایں فی تقدما و تہج حاضر
 دیتی واسطے ایندے ہین۔
 عرس مساکرک نیال دھیماڑیاں ذکر الہی سنگ ملکلام نا
 پوتا پوتا ہور پیری پیری گجی ہے تہ عقیدت مند رات دھیماڑ
 کہہ کرے دے اپنی عقیدت ہور محبت نا اظہار کرنے ہین۔

ہورائ دیاں اکثر گلاں بیعت نے طور لوکاں زبانی یا وگہری
 ہندیاں ہین جہلایاں کر اسوقت بھی لوکاں کی رہنمائی کر نیال
 ہین حضرت اسقدر اچے اولیا ہونے باوجود بھی رومانی کمال
 نے سنگ سنگ دنیاوی جھمبیاں کچھ بھی برابر حصہ گہندے
 رہے ہین ہور ایہ اسلام فی سب عقیں پری ہور اہم حقیقت
 ہے کہ ”تھہ کار دل دیل یار دل“ حضرت نا نکا باجی ہور رب
 بے شک زندگی کچھ رومانی طور ہمیش واسطے اپنے یہ وگہلا ناں
 ملے نہ سے۔ یہ حقوق العباد پورے کرے کچھ بھی انہناں جتلا
 کمال کیسا ہے۔ اسی تعریف مہاڑی بے جان قلم فی طاقت
 عقیں باہر ہے۔ جناب ہور رب زبردست مہمان نواز آ سے ہور
 ایسیاں مژگاناں کی خود دیکھنے سے کر انہناں فی خدمت ہوئی ہے۔
 کر تہ۔ جناب ہور رب ہر انسان واسطے فراخ دل سے پہاڑی سراج
 کچھ کہہ گل شہید ہے کہ ”فقیر کی دوائے سنگ صندیا نہ ہین“
 پر جتھے ٹکر حضرت نا نکا باجی صاحب فی سیرت نا لعل ہے
 ادہ خدا نیال دوستاں ’فقیراں ہور دردیشاں فی بے حد قدر
 ہور عزت کرتے ہے۔

حضرت کی دریا وال کھیاں نے آواز کچھ۔ یہ تہ دیاں چر تہ دیاں
 ہور لڑواں چھیاں نے آواز کچھ صرف کہہ ہی رب نے عشق
 نا لانا ضمنا ہور اکثر جناب مجلس کچھ بیٹیاں نیال مساکرک
 پوتا کرے دے دنیا نیال نظراں توں جی دے اپنے رب
 سنگ گلاں کرنے سے۔ ہور لوکاں نے پچھننے سے ہی کچھ چپ

طہ نازکی

حضرت نانکابائی صاحبی سیرت

کثیرینکے مسلمان صوفیاں دی آنو ندیاں واسلہ حضرت سیرت علی محمدانی ہورال دے کثیرینکے تبلیغی پروگرام ہتیں شروع ہویا۔ اُنہاں دے چوراہا سادات دلیک پ بہت بڑی جماعت آسمان ہری لہر نکے کثیرینکے سچے پس گندی ہے۔ اسہتیں پچھے ویلے ویلے نے مختلف علاقیاں ہتیں اللہ دیاں دوستاں ہور صوفیاں دے قلے کثیرینکے ابتداے رہے۔ جیکر ایہ سلسلہ اس وقت توفی جاری ہے۔ بابا نصیب الدین غازی دی طراں سرحد ہتیں ایہیہ دایا لکھنویاں دے قلے نکے جناب سید رسول شاہ المعروف نانکابائی صاحبی اپنی سیرت ہور سخاوت دے لیا خانان کثیریاں صوفیاں دی تارینکے سچے کپ اہم درجہ رکھدے ہین۔ جندے حالات زندگی ہور کچھ کپ اہم وقتیاں حاصل کرنے سکے ہین سید صاحبی شاہ صاحب

اس سال ۱۲ مارچ شہلا، عرس مبارک کی تقریب اُتے یاست فی کلیرل اکیلا بی نکے پہاڑی شیبے نے اپلا راج سہی پراٹھویٹ طور نے پہلی وار حضرت فی مقدس زندگی تے تقائے پڑھن نا انتظار کری دے ایٹا فرض بھایا اس گل تے سمیت خوش ہاں ہور دماغو ہاں کر حضرت نانکابائی فی زبردگی ہور عظمت فی وسالت سنگ انہاں کی وب اس قسم نے کم کرن فی توفیق دیوے اس ہتیں علاوہ ریاستی کلیرل اکیلا بی ناٹھکری جس نانکابائی صاحب فی مقدس زندگی ہور انہاں فی ادبی خدمت کی مد نظر کھنیاں ہوٹیاں اس نیک کم کی ہتھنکے گھدا۔ اس ہتیں بڑا فائدہ ہوکی ہور ہزاراں عقیدہ مند گھیر بھیاں بھیاں جناب ہورال فی پر عظمت زندگی نے متعلق جاناٹکاری حاصل کری ہن۔

مرزا مہر محمدین ہورال کی جناب نانکابائی ہورال سنگ اسقدر عقیدت ہور محبت ہے کہ اوہ اپنا سالانہ کامراج سلسلے کے شربت شریف فی زیارت واسطے نکل آٹے۔ سیکل اس گل نا فخر حاصل ہوئی کہ یہی جناب فی دنگاہ فی لکھنوی ہندی ہے۔ ہور ایسا لگتا ہے کہ سالانہ ملنگام روشن ہی روشنی ہے۔ آتھنے میں نانکابائی صاحب نبیاں بھال عقیدہ منداں واسطے دماغی ہاں کر اللہ تعالیٰ انساناں کی اتھ بھیش اینے فی توفیق بخشے ہور مدھے راہ نے سکھے اس ہتیں علاوہ جس صاحب سنا یہ نیک کم شروع کیتا ہے رب اُس فی دل فی بیجاری دود کر دے ہور اُسکی صحت بایب کرے۔ آہین پڑ راہ حق زندہ باد۔ نانکابائی زندہ باد۔

ہوواں سنیے فرمایا کہ ”وہ اصل اللہ تعالیٰ ہی سہی عتیں بڑا انفرے۔
 میں رب دے سائے کی طرح اس آکھ سکدا آساں کہ اے یہ بد رنگار
 میں تو بڑے پیدا کیے دے ہک انسان دے استقبال بچ آساں۔
 اسی واسطے تو بڑے دربار بچ حاضر نہ ہو سکیاں۔“ ہوڑا نکلا باجی
 صاحب ہوواں سنیے اسی ویلے نوکری چھوڑ دتی اس واقعے
 عتیں پیچھے جناب نانکاباجی ہوواں سنیے شیخ محمد اعظم چیمٹی
 ہوواں کو لو معرفت دیاں کچھ ہوڑ مشرلاں حاصل کیتیاں جو بڑے
 تڑاں شریف طلحہ مظفر آباد دے رہیے والے آسے۔ ہوڑ
 پہاڑی راجیاں دی ہک شاخ کھکھا خاندان نال تعلق رکھدے
 آسے۔ ہاندے چھو معرفت دی شربت پیئیں دے بعد جناب
 نانکاباجی صاحب بالال سال جنگلاں سیابا ناں ہوڑ غسالاں
 بچ اپنے محبوب دے بچے عشق بچ مست رہے۔
 جناب نانکاباجی صاحب نوکرواٹ بچ تریس سال رہے۔
 تریس سال تریس ہیئے ہوڑ بچہ دھیاڑے دھین یاہ سنگھم
 بچ رہے۔ چھ پیئیں کوکرناگ دے منڈھ، چھ پیئیں راجوری
 شاہرہ شریف بچ ہوڑا عتیں علاوہ کشتواڑ بچ ڈیرہ سال
 رہے۔ ڈھائی سال چھانڈی دے کٹے ہوڑ ہونار دیال بنال
 رہنکلاں بچ رہے۔ اس دوران جناب اپنی کمال دی حد کو
 بچ رہے دے آسے۔ اسی واسطے اہ اپنے بچے مبارک
 اُننے کوئی پورا سرباشی نہ کر دے آسے۔ ہوڑا نہاں ہی
 دھیاڑیاں عتیں جناب ہوواں داناں نانکاباجی یک گیا۔

شکر نزار مال۔

حضرت سید رسول شاہ صاحب العروف نانکاباجی مشہور بچ
 سید سید شعلہ بیٹو دریشا ور دے بچ گراں شیلاننگ بچ
 پیدا ہوئے۔ انہاں دے والد بزرگوار داسم گرامی حضرت سید
 مقبول شاہ صاحب آسا۔ جناب نانکاباجی ہوواں کو نکلیاں ہی
 ہتیں، درویشی ہوڑ تصوف دے پاسے دھیاں آسا۔ جدکہ
 انہاں سنیے اپنے والد سید مقبول شاہ صاحب ہوواں کو لو
 روحانیت، معرفت ہوڑ حقیقت دیاں مشرلاں حاصل کیتیاں
 ہوڑ انہاں ہی دے چھ مبارک اُتے بیت ہوئے۔ کچھ وقت
 دے بعد جناب سید مقبول شاہ صاحب دے دنیا توڑ گئے
 دے بعد نانکاباجی ہویریں۔ لکنا تار علم شربت حاصل کر دے
 رہے ہوڑ اس علم بچ کمال کو پہنچ گئے۔ اس دے بعد روحانیت
 دہوڑ علم حاصل کر دے واسطے اپنا سیار وطن چھوڑ کے باہر چل
 گئے۔ اسی دوران ”دست باکار دل بایار“ دی طراں جناب باجی
 صاحب فوج بچ بحیثیت کپٹن کم کر دے رہے۔ ہوڑا نوکری
 چھوڑنے دی وجہ یہ ہوئی کہ کربک دفعہ انہاں کو کرنل دے استقبال
 کرے کو اکھیا گیا تے اسی دوران پیشی دی نمازے دی باگ لگ
 گئی تے جناب نانکاباجی صاحب ہوواں سرن کرنل دے استقبال
 ہک ملا بڑھن شروع کر دتی۔ جس وقت جناب نانکاباجی صاحب
 ہوواں کو لو اپنے انفر شعی چھیا کر ”تیس کرنل صاحب دے
 استقبال واسطے حاضر کیاں نہ ہو ہوئے“ تے جناب نانکاباجی

دیاں ذمہ دار بایں بھلا رہے ہیں۔ جناب نالنگا بای صاحب
ہو راں وانگکر دُورے دُورے تک مشہور آسا ہو راندے
نگکر تو روزانہ کب ہزار انسان ملے کھا کے خُلا آسا۔

جناب ہو راں دے دربار عالی کچ پیو رنفت ہار ہو رعب
میں بھی لوک ایندے آسے۔

نالنگا بای صاحب نو بلی جالی سیدی عبادت کرنا زیادہ پسند
نہ دے آسے۔ ہو رعبادت دے وقت اُندے گھیرے ہی اُنہا
کو نہ مل سکدے آسے۔ جناب نالنگا بای صاحب ہو راں دا
ہیشا داکم صرف عبادت ہو رنو کال کو اسلام دے متعلق و غلا
نعمت کرنا آسا۔ نالنگا بای صاحب ہو راں دے کُل نو فرزند
ہو رنو دھیال آسیاں۔ جنہاں بچو ک دھی اُندی موجودگی
کچ ہی اس جہان فانی حقین علی گئی ہو ر کب اُنہاں بہت تھکے۔
جناب ہو راں دی وفات دے بعد اُن ک فرزند بھی اللہ
کو پیار ہو گیا۔ نالنگا بای صاحب دیاں فرزندال دے اسلئے
گرا ہی ہیں۔

سید حسین شاہ عرف خوشحال صاحب۔ سید زمان شاہ بہرے
اس وقت دُنیا آئے موجود نہیں۔ سید سرو شاہ عرف تنو صاحب
سید فاضل شاہ صاحب بہرے حضرت نالنگا بای صاحب
ہو راں خود اپنے سجادہ نشین سقر کہتے ہیں۔ سید الوب شاہ
صاحب، سید ابراہیم شاہ صاحب، سید میر حمز شاہ صاحب،
سید یعقوب شاہ صاحب، ہو ر سید امیر شاہ صاحب۔ حضرت

اس دوران نالنگا بای صاحب گریز جالی بل مستقل گنتو رے
ہیں تو فی جنگلاں کچ رہے۔ اُنہاں ساریاں جابیاں لے
جناب نالنگا بای صاحب ہو راں میں چلے کیتے ہو اکثر
روزے دار رہے۔

جناب نالنگا بای صاحب رحمۃ اللہ علیہ کچ شیرا لے ہو ر
کچ اپنے پیر مرشد دے حکم دے مطابق ملنگا شریف کچ
سکونت اختیار کیتی، ملنگا ام اس وقت کب جو ران جا آسی۔
بچے ک بندھ ہو ر بُو لے آسے جیڑے کچھے جناب ہو راں دے
نگر نے بکرا لے۔ اس وقت ملنگا ام اُندی فضیلت ہو ر شریکی
دن وجہ حقین لائال مار دے ہو ر اس جالی اللہ دے عقل
نال دُنیا دی ہر ک نعمت پیشہ رہے۔ نالنگا بای صاحب ہو راں
نال کچ کب بیٹھاں لوک بھی اچھے آئے آسے جیڑے کرانیا
خلیقیاں کچ شمار ہو دے ہیں۔ اُن دے نال ایہ ہیں۔
محمد خان، خالصا صاحب ایہ غرنا دے رہنے والے آسے ہو ر قوم
دے دروگ آسے۔ محمد اکبر شہواری، احمد گل خان ظلم نگری
عبدا لستار دُرانی، جیڑے قند ہار دے رہنے والے آسے۔
لیکن ملنگا دے واقعے کچ اودہ سارے وایں مل گئے۔
محمد خان غزنوی، عبدا لستار خان دُرانی ہو ر محمد اکبر خان کو رے
چلے رہے۔ اُنہاں کچ جو عرف احمد گل خان دایا ہاتھ ہویا
بندے ترے فرزند ہو ک دھی ہوئی جیڑی خدا کو بیاری
ہو گئی۔ میرا مدے ترے پیرا سو پلے بھی اپنے والد صاحب

جناب باجی صاحبؒ خیمہ سید آسے ہو راسا پیر پڑی تھیں اہم
 مسیت نال گچھ ملدے ہیں۔ بھلا، بھتیہ پھلیاں یک
 دھیاڑے گدیا سلفرا ادا کی یک واقع ہو کر جناب نانکا
 باجی صاحب ہورال سٹین پشی دی نماز واسطے بگلا والیاں کو لو
 پانی منگیا۔ بگلا والیاں سٹین عرض کہیں کہ ”جناب اسان پیتے
 واسطے پانی نہیہ تھمیدانہ سٹین کو اوضوں کرے واسطے کھو
 دیواں۔ اسان کو پانی کچھ دور و آتیا پیتا ہے۔“ ایہکل سٹین
 کے جناب ہورال سٹین ایسا عا صاحبین کچھ لم چھوڑا ہو ر کئی
 ساعت دے بعد جدو کڈ دھیاڑے جناب علی آباد
 جوڑا راج بھی یک رہیا ہے۔ یک دھیاڑے جناب علی آباد
 سرائی پیر پشیاں تھیں لنگھ ہی رہے آسے کر لیشی دی نماز
 داو بلا جوگیا کئی سٹے تہ چڑھ کے نماز شروع کیتی، اس سٹے آتے
 اُندے پیر پتھ ہو ر تھہ مبارک دھس گیا ادا نیشان اسوقت

بھی موجود ہیں۔

۱۲۹۱ء کچھ جناب نانکا باجی صاحب ہو ریں اکتھو یا ہر مل رہے
 آسے۔ راولپنڈی پہنچ کے جناب کوہ زرتوتان دے باغ کچ
 سیٹھے دے آسے۔ اُس دھیاڑے عیدال نظر واسیا کر دھیاڑا
 آسا۔ اسی دوران یک ہندو زرتانی آئی ہو ر جناب نانکا باجی
 صاحب کو کھلی عرض کر کہ جناب اچ ندی عید ہے۔ لہذا گو
 بھی عید کرالو۔ نانکا باجی صاحب ہو رال سٹین اُس کو لو
 بچھیا کر کیر گل ہے۔ ادا کا سری لگی عرض کر کہ ”جناب باجی

نانکا باجی صاحب ہورال دے جانکا آسے جنباں بچو یک
 دلی ناگ بل انتنت ناگ، دلی صوبہ سرحد دی بھگوردہ پوہ لوانہ
 حق ہو ر، پو حق کا بل دی رہے والے آسے۔ انہاں بچو صرف
 کا بل والی ملا صاحب بجاں جات ہیں۔ چندیاں بچ دھیاں
 ہیں پیر کر دی بھی تھیں۔ اُندی بھلوریا۔ سال دے قریب
 ہوئی۔ جناب نانکا باجی صاحب ہو ریں اپنیاں کھسیاں ہی
 پڑھائی رہی تعلیم (پڑی تو جو دیندے آسے۔ پوہ ما ندی پڑھائی
 واسطے انہاں سٹین خاص انتظام کیتے دے آسے۔ انہاں سٹین
 اپنیاں بچیاں کو قرآنی تعلیم محمد اکبر شتواری، فارسی تعلیم شیہ نور
 دے غلام محمد خان، علم فقہ واسطے مولوی اسماعیل ہو ر دیاوی
 تعلیم واسطے منشی غلام محمد الدین صاحب ہو ریں تفر کیتے دے
 آسے۔ مولوی اسماعیل صاحب فاضل دیوبند آسے۔ دنیاوی
 تعلیم دے بعد کدم نانکا باجی صاحب ہورال سٹین اپنے بچے
 دینی تعلیم کو لائے جس کچھ اُندی اپنی دھسی آسے۔ منشی غلام
 محمد الدین صاحب کو تہ پہلیاں چندکال کو پڑھائے واسطے
 آندا گیا دا آسا پیر پتھے اسدی دیانت ہو ر ایما نداری کو دکھے
 اُسکو باجی صاحب ہورال لنگر منتظم بنا چھوڑا، جوڑے
 اس وقت بھی اپنے فرض پورے کر رہے ہیں۔ پہلیاں تہ
 نانکا باجی صاحب ہورال دے فرزند گھری دی دنیاوی تعلیم
 بھی پڑھدے آسے پیر پتھ کچھ گورنمنٹ ملاں سکول بانڈی پوہ
 کچھ داخل کیتے ہو ر اسٹین نور اید مذہبی تعلیم کو لائے گئے۔

جائے گھین آئی۔ میں سوچے سمجھے بندہ اس تکھیوڑا آیاں ہو۔

نہیں پتہ کر رہیں اٹھے کراں پٹھیاں۔

جناب نانکا باجی صاحب اُچے قد دے مالک آتے۔

ہور پٹھیاں ہونے دی وجہتیں سلوار قمیض بند آتے۔

جناب پر قسم دے طعام کو کب ہی جیسا سمجھدے آتے خواہ

مکئی لٹی ہو دے یا پلاؤ۔ جناب نازک جسم آتے ہور جناب

کو کدے لہر نہ پڑھدی آئی تہ کدے لہر پڑھ بھی گیندی آئی

تہ اوہ بھی کسے اسلامی محنت ہور رکنت جیتی دے دوران۔

جس وقت جناب کو لہر ہو ندی آئی اس وقت اُنہ سے سہنے

کوئی بھی نہ گتھ سکدا آسا۔ جہنک نہ اوہ آدمی جس اسنام

مخلاف کوئی گل کہتی ہو دے اپنی غلطی ٹھیک کرے۔

منگلار تھجہ جادی الا خرٹھالا کو ادھی راتیں دے

ویلے جناب ماہصال اپنے رب العزت نال ہو یا۔ ہور جناب

ہور راں کو ملنگا شریف دے پیر عظمت گراں تھجہ پیر وفات

کہیا گیا۔ جناب دی خانگاہ مبارک ارج بھی عام فیض دا کھ

ہمید ہے۔ ارج بھی دور دورہتیں عقیدہ مند اٹھے آکے۔

اٹھ ہور اسدے رسول دیاں گلاں مستعدے ہین۔ ہور

فیض باب ہو ندے ہین۔

خانگاہ شریف دی نویں طراں تعمیر ہو رہی ہے۔ جناب نانکا

باجی صاحب دے نال مبارک اُٹنے اس وقت تک کے کوئی

ادامہ نہیں کر کھدا البتہ جناب سبھا شین صاحب ہور راں کے

پتہ پتہ سالانہ ہتھیں کرے نہ گیا ہے اسدا کتھ بھی پتہ

نہیں۔ میں سخت پریشان ہاں ہو اپنا پتہ ملتا چاہی دے۔

نانکا باجی ہور راں سُن فرمایا کہ "گتھ مائے مانجیاں یاں دا کھ

لوگا گھین آہ۔" اوہ کاسری علی گئی ہور کیم ماس گھین آئی ہور

آپ کے نانکا باجی صاحب دے سامنے رکھ بھوڑ دیا نانکا

باجی صاحب ہور راں سُن ترے فار فرمایا کہ "بے کوئی جہڑا مائے

دے اس لوگا کھین گتھ ہو اسدے پتہ کھین آوے،

جناب نانکا باجی صاحب ہور راں سُن جد و تہرے وار اپہ

کل فرمائی تہ اجا نک پتہ دی پکی کھدا نوٹھیاں مارے۔

ساری عقل تھجہ تھوڑا تھجہ گتھ گیا ہور بلی اوہ سامنے دا لوگا گھین

سے نہ گئی۔ اس دوران جناب نانکا باجی صاحب دا جیسا مارک

حکرت تھجہ رہیا ہور برابر اوہ گھنڈہ کھنڈا رہی تھوڑے

ہی وقفے دے بعد اوہ بلی دوڑیاں گھنڈیاں دیاں ایہ آئی۔

اس تھجے کھ آپ آدمی دوڑدا ایہا آسا ہمیاں بھیاں نال آنا

لگا دا آسا۔ جناب نانکا باجی صاحب ہور راں سُن اس

کاسری کو فرمایا کہ "کیر گھین اپنے پتہ کھے کو۔" اس کاسری

سُن ایہا پتہ کیر گھنڈا۔ جد اوہ سُنڈے کو لو بعد تھجہ پٹھیا

گنا تہ اوہ لگا آگھین کہ "میں بہاول پور دے نواب دا

لانگری ہاں کہ "توں اٹھے کراں پٹھیاں" تہ اور نو جوان لگا

آگھین "کر میں ٹہیاں کیندا آساں لگا دا اٹنے پچو کھ بلی

آئی جہڑی مائے دا کھ لوگا اٹھے چھوڑ کے اٹھو دو پھلے

ترجمہ :- انفس کو دنیا کو روشنی دینے والا و شہید پڑے
 پیچھے چھپ گیا۔ دنیا دیاں اکھیاں نچ ہریا سے پیرا ہی پیرا
 گئے گئے۔ اوہ احسان مند دی کاں پور قی اکرم صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم کی اولاد آ سے۔ اوہ حضرت فاطمہؓ پیرا پور حضرت
 علیؓ مرتضیٰ اکرم اللہ تعالیٰ وجہہ دی یا دگار آ سے۔ اوہ رب کی
 طرف نور رحمت پور کر مرم و ایک سایہ آ سے۔ پور اس چیز نے خود
 قرآن شہادت ہے کہ ”اَسَدِیَاں دوسناں کو کوئی چیز دُر
 سنہ سکر دی“ انداناں سید رسول پور اندیاں صفناں
 رسول اکرمؐ دیاں غلام آسیاں۔ اُنہا تخلص ”بابی“ لائی
 ناں ہر بالائز سنیاں گچ گچا اوہ قطب الاقطاب آ سے۔ دین
 پور دنیا کو پر کھینے والے آ سے۔ اوہ صاحب کشف پور
 کر امانت آ سے پور اسرار الہی دے سمجھنے والے آ سے۔
 سند و ستان افتخارات پور۔ بخارا نک اُنہ دے فیض و
 دریا بگدا ربیلہ۔ اوہ معرفت دیاں منزلوں واسطے ہمیش ذکر
 پور گچ پور سندے آ سے۔ اسی واسطے اندا رتبہ حد و بدھ
 کے اچھلا اُنہاں اتنے رب دیاں عنایتاں ہوئیاں اوہ
 و عطا کر دیاں ویلے ہماٹاں پوچھنے والے کھٹے نا کو کدے
 آ سے۔ پور دلبایاں دینے گچ نکندیاں والی نلو آ آ سے۔ اوہ شریعت
 دے پائیدہ پیر پیر کا پور سر جیر دے اندرے حقین واقف
 آ سے۔ پُریاں پُریاں عقلمند ال کو بھی کدے کدے اُنہ کا حق
 گل کرے دی جبریت سر ہو سکر آ ہی :-
 اور وہیں تو ہے

ہر دالہ لید خان

فرمان دے مطابق اوہ جلدی ہی نا نکا بابی صاحب دے
 ناں تے یک مذہبی ادارہ و رس گاہ کھول رہے ہیں۔
 کئی فارسی لکھاری مین فرمایا ہے :-
 اے دنیا ستی سعد نور نور شہید بہاں
 شود ہویدا و اج اندر چشم عالم جا بجا
 کان احسان آل یا سین سید و لاسست
 بلبل از باغ زہرا یادگار مرتضیٰ
 رحمت و انعام و اکرام از حق رب الجلیل
 ہو علیٰ سعد جلیل از الان اولیا
 اسم یا کثر سید رسول و صفت شان چون رسول
 یہ تخلص شاہ بابی مستہر شذنا سما
 تخلص الاقطاب شیخ داں پچھیں شیخ اجل
 صاحب کشف و کمالات واقف اسرار م
 ہند و افتخار کمالی دتا بخارا اکثرین
 فین یا یایاں آں ہمسہ زمین بحر لطف کبریا
 ادائے عرفان بود نہ مست تر در ذکر پور
 در نفساں لا مکان باشند اکبر امیا
 بر حضور او مبلغ با تو غیظ و بیان
 لافسائے طاعن با تہ ہر مان ضیا
 صاحب شرع دے ہم نکتہ داں باریک بین
 علا قان را کے زینہ پیش زہرہ چوں چرا

جسے حقیقی منسوب کو پہنچنے کے روحانیت پر تصوف و مقام حاصل

ہوتا ہے۔

کثیر نیک کم نہ بلکہ لکھا انسان میں انسانیت و حقیقی منسوب
موصول کرتا۔ جنہاں کو زیادہ تر کثیر حقیر باہر آئے دے آئے
انسان ہی اچیاں ہو و واجب العزت انسان کی جو ولی بھی ہو ہیں۔
اسی کہے بھی گئے ہرے دھبائے مدد و کھجور و کار و در و درے
ہاں تر اس و یکے شیر دے سوا لکھا اولیا و اناں حضور گھنڈے
ہاں شاید ہی بڑی وجہ ہے سب کی وجہ حقیر ہر کی کی زبان
حقیر کثیر دے متعلق جنت و انقطاع کل کینا ہے۔ اس حقیر
علاوہ بھی شیر دے باغ بیچے پھل بوٹے نیلیاں سگڑا مایاں
دے تر سہرے مدان، گھنڈے، سٹھیرے ہر صاف پائیں
دے جوئے (پیشے) دریا ہو کھٹے، گھنڈی تر بھی ہوا ہو
قسم قسم دیاں میو یاں حقیر جنت واثوت ملدا ہے۔ اللہ
تعالیٰ قرآن کی فرمیدا ہے کہ "ولی اوہ شیعیات ہیں جنہاں کو
نہ دیا نہ کوئی خوف ہے ہو نہ آخرت نہی۔ اوہ رب کی پیارے
ہیں۔" اس گلے حقیر صاف ظاہر ہو نہا ہے کہ رب دے
پیارے اسدے حکم ہو فرمان دے مطابق اس سوختی نہی
دی عظمت ہو نشان بدھائے واسطے سلسلہ وار طریقہاں ہاں
قافلیاں دی صورت نہی ہو کہی کہی تشریف آیدے رہے
ہیں۔ انہاں خدا دیاں بندیاں ہو دلیاں دے کثیر نیک ایچے دا

کریم اللہ تعالیٰ

حضرت نانکایا صاحب اولیا ہو عالم

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَذِلَّةً لَّهُ الْغَوْفُ عَلَيْهِمْ ذُرُؤًا هُمْ يَتُفَتُونَ

ولی پیارے خاص خدا دے اس کی شک نہ کوئی
داخل کی گھر دے ہو دے شک کرے جد کوئی
موت موت بخش اللہ آپ انسان دے تائیں
ایچا دھتے دہ نواں جنہاں خوف انہاں کچھ تائیں

تاریخ اس بیڑی شاید کہ کثیر کو ہر یک لکھا دی
میں جنت یا جنت و اولیا آکھیا واسے۔ ہو اکثر لکھا دی
والشور، منکر ہو عالم بڑی حد تک اس خیال دے مادی
ہیں۔ جنت یک ایسی ناباب ہو ہر سنگی بیڑی ہے۔ جس دے
طعنے تر انسان انسانیت دے حقیقی پیچھے نہی عقید ہوا۔
یہ کہہ واسے۔ دراصل انسانیت ہی اوہ سچا ہو اچا نام

اسدا ایہ دین اپنی جان دی بازی لاکے اس دھرتی نے پھیلایا۔
 اس مقام لے کچ جس شخص دی زندگی، اسلامی خدمت، ہور
 بزرگی دے بارے کچ واقفیت کراتی ہے اوہ ہر بنیاب
 سید رسول شاہ صاحب المعروف نانگلہ بانی جہڑے معویہ
 سرحد پشور (پشاور) پاکستان موضع "نیلہ شک" دے
 رہینے والے آئے ہور چندی پیر عظمت عتی دی بدولت
 نہ صرف محول کو شیر دی برکتی ریاست بلکہ سندھ وستان پاکستان
 و افغانستان ہور اس ہتھیں علاوہ روس تہ عرب دیان لوکان
 سُن بھی فیض حاصل کیا۔ حضرت نانگلہ بانی صاحب پورے
 آپے دی ہور اللہ دے پیارے آئے اُنہاں دی زندگی ہور
 سیرت دے متعلق جتنا بھی کچھ لکھیے کچھ تانا بھی اُندی
 عظمت ہور شان پوری طراں بیان نہیں ہو سکدی۔ چوہے
 بھی کسراں اللہ تعالیٰ جنہ دی خود تعریف کرے اُندی شان اقدس
 دے مستقل بہک خیر ان کی کہہ آکھ سکدا ہے۔ البتہ صرف اتنی
 گل ضرور ہے کہ ہر بہک اپنی نعمت ہور شفقت واثوت و نیال
 ہونیاں اگر کچھ آکھے تہ اس کچ و نیال وی بھلائی ہور آخرت
 دی نجات ہے۔ اس مقام کے کوس چو نواں حصیاں کچ بندھیا۔
 ۱۔ نانگلہ بانی صاحب بحیثیت ملک ولی :- اللہ تعالیٰ وے
 ولی دی شان دی وضاحت اللہ خود کرتی ہے کہ "اوہ تارے
 پیارے ہیں ہور اُنہاں کو نہ دُنیائے ہور نہ ہی آخرت

سلار شاہ عبدالصاحب دے تبلیغی پروگرام ہتھیں شروع ہوا۔
 جنہاں شیخ شیر دی اس سوختی دھرتی بچو کھڑا شیر اُور کیتا
 ہور اسلام دی روشنی نال ایتھے ویاں اُسا تاں واد ملنور
 کیتا ہور اُنہاں اگے معبود حقیقی دے انسان کو پیدا کرنے
 دے قلعے کو صاف طریقے نال کھول کے بیاں کیتا۔ اس ہتھیں
 چکھے ایہ سلسلہ شروع ہو گیا ہور کئی خدا دے بندے اسدا
 فرمان اسدیاں بندیاں نکریا تے واسطے کثیرا بندے رہے
 ہور ایہی اسلام دی ترقی ہور معبود برحق دی خوشنودی
 واسطے ایہیاں زندگیاں قربان کر گئے ہور اللہ تعالیٰ دی اس
 غلوٹی کو سدھار ستہ دس گئے۔ اللہ دیاں بندیاں سُن لکھاں
 ہو کر واراں دکھ تہ مبتلا لھل کے ایہی معویہ دی خوشی حاصل
 کیتی۔ خاتم النبیین حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم آخری
 پیغمبر ہیں ہور چونکہ اوہ صرف بہک طبقے واسطے نہ بلکہ ہوری
 کائنات ہور سبھاں عالماں واسطے رحمت ہیں۔ اس کیے اللہ تعالیٰ
 دا اوہ بھن بھڑا حضرت نبی اکرم اُنے مکمل ہو یا اللہ دیاں بندیاں
 تک پہنچائے واکم پیغمبر ہتھیں بعد عالماں ہور اولیا وال شیخ
 سہلایا۔ ہور خا کھدا سدی شیر کچ اسلام دی روشنی اولیا وال
 دے ذریعے پہنچی۔ اولیا اللہ دے پیارے ہور عاشق رسول
 ہیں۔ ہور بر عاشق دی ایہ کوشش ہندی ہے کہ اوہ ایہی
 معویہ کو جنگی طراں راضی کر کے رسول دیان عاشقان سُن

نیک برہنہ کار ہو کر خدا کو سبھا نیے والے آئے۔ جناب علامہ نقی
 مدظلہ العالی ناٹکا باقی صاحب ہو کر فری فوج کی کشت کیناں
 تیفات آئے کہ دھیاڑے کر نزل صاحب شیعہ کم ڈاکر دو
 بجے جرنل صاحب فوج دامعائزہ کرنے واسطے تشریف آئے
 رہے ہیں لہذا سب اپناں جواناں سمیت ڈیوٹی اٹنے حاضر
 رہو۔ جناب ناٹکا باقی صاحب ڈیوٹی اٹنے چلتے دے آئے
 اتنے جو پیشینہ دی نماز دے وقت ہو گیا۔ جناب باقی صاحب
 نماز پڑھنے کے اتنے بجے جرنل صاحب آگئے ہو اور اس
 کینی واسائزہ کر کے نگہ رائے اندا کر نزل بھی نال آسا۔ اس میں
 جناب ناٹکا باقی صاحب اُتھے حاضر نہ ہوئے، اس کو سخت
 برا محسوس ہوا ہو اور باقی صاحب ہو ران کو نو لگا چھین کر تیس
 ڈیوٹی اٹنے حاضر کر کیا آسیو۔ جناب ناٹکا باقی ہو ران میں
 فرمایا کہ "میں اس صاحب آگے سلامی دے رہا آساں جبکہ
 سب غلام ہیں۔ لہذا اتفاقاً چھوڑ کے غلام آگے سلامی دینی
 اچھا آپ کو ہلاکت نہج نہ بہنا آسا؟" جناب ناٹکا باقی ہو ران
 والیر فلسفیانہ ہو کر تصرف دایہر یا جواب میں نے ان دے
 افسردیاں اکھیاں جھک گیاں ہو ر تمام شو کیاں ختم ہو گئی۔
 اسی عتبہ کچھ ہی دھیاڑے بعد جناب ناٹکا باقی صاحب
 ہو ران میں فوج دی نو کوری پھیڑ دی ہو اور اپنے قدم مبارک
 شہر لا ہو رتہ اس تو بعد کثیر نہج باہے۔ کثیر نہج جناب ناٹکا
 باقی صاحب ضلع اسلام آباد عیش مقام تشریف گئے ہو اور

نچ کر خوف ہے۔" سب دے اس بیان کو شیعہ کے دل دے
 شعلن یوری طراں سمجھا گئی ہے۔ البتہ کسی ولی کو ولی دی
 شیعہ نے واسطے اُسی برتری ہو کر راستاں نئے نظر
 رکھی پیندی ہے۔ جناب ناٹکا باقی صاحب دیاں کر راستاں
 را کوئی انت سہیہ۔ انہاں میں اپنے دور نہج ہر ساعت ہو ر
 پھر دی ایسی مصلحت نہ کوئی نہ کوئی کر راست ضرور دسی ہے،
 ہو ر اندیاں انہاں کر راستاں عتبہ ہر یک انسان جمہور جناب
 ناٹکا باقی صاحب دے ناں مبارک عتبہ واقف ہے، جانتا
 ہے۔ اس مختصر مقالے کی باقی صاحب ہو ران فلاح یوری کر راستاں
 مدح کر نیاں از حد مشکل ہیں۔ کیاں کر کدے اندیاں تمام
 کر راستاں جمہور ایاں اندیاں فریداں ہو ر فرزند ناں خاکر جناب
 قبلہ سید صاحب شاہ صاحب سجادہ نشین ہو ر فرزند جناب
 ناٹکا باقی صاحب عتبہ شیعہ کیل ہیں لکھیاں پھینتہ ہر یک بہت
 ٹسے دے والی (منہج) کتاب میں سکری ہے۔ ولی دی
 شخصیت دے ثبوت نہج اچھے کچھ کہ کر راستاں درج کتاب
 کیندیاں ہیں۔ جنماں کو مرن کے انسان و عقل جیر نہج ہو گئیاں
 ہے ہو ر اچانک زبان عتبہ "سبحان اللہ" دایہر کر لفظ
 نکلا ہے۔

اللہ تعالیٰ ولی ہو ر نیک بندے حمد یاں ہی نیک ہو ر
 پاک ہو ندے ہیں اُندا ہر یک قول ہو ر فعل خدا کو پسند
 ہو ندا ہے۔ جناب حضرت ناٹکا باقی صاحب کیاں عتبہ

علاقہ حبشہ منظام بلکہ سارے کثیر کی مشہور ہے۔ اس واقعے
 نہیں کچھ ہی وقت بعد وہ اندے سو سو ہرے سینا باقی صاحب
 ہورال دی کچھ جھلک دکھ گھدی نہ انسان کو بڑی مذمت ہوئی۔
 باقی صاحب ہورال اپنی اہلیہ سمیت انھوں کل کے پڑیے
 ہور راہ کو جلد یا اپنی پیہر مشر دے متعلق کچھ مشورے کہیں
 ہور انہاں سکن "آورہ" نال جاتی کچھ ڈیرہ لایا۔ کچھ سال
 انھیں گزارے پراختے دیاں لوکاں سنی باقی صاحب ہوری
 منج تنگ کہتے۔ جس دی وجہ تھیں اُختے بھی کچھ کہہ کر امتاں
 دینے دے بعد جہڑاں اسطراں ہیں۔

باقی صاحب ہورال کی جاتی بونی دا سربا دا مراڈا کرے
 نہیہ لہو نال داہہ وٹھلا۔ میں کچھ کم جھوٹا نہ اوہ نیلا سو گیا ہور
 کچھال ہی مہنیاں کچھ جینکا پوتا بن گیا۔ نالکا باقی صاحب دی
 اس کرامت، دیاں ہر کجی یا سے ڈھال پے گیاں ہور لوک
 دُور و دور واکے اس بوٹے کو لے کے دھین، کہہ دھیاڈے
 کہ مشہور فقیر ہور خدا دا بندہ بھی ایسے گھوڑے تے سوار
 ہو کے اس کرامت کو دیکھے واسطے آیا۔ بعد اس جاتی کچھ
 جتھے نالکا باقی صاحب ہورال سکن اوہ سڑیا دا ماراٹا بنیاں
 آسا۔ اسدے گھوڑے کو ترہ لگ گئی ہور کچھ مست جیا
 ہو گیا۔ فقیر سمجھ گیا کہ دراصل حضرت نالکا باقی صاحب کو
 باطن کچھ اشارہ دے رہے ہیں۔ اُس سکن ایسے گھوڑے
 کو پانی نہ پینن ڈنا کر "توں اسہ پانی کی کے زیادہ مست ہو گئی"

اُس جاتی اُلہ تعلی سنی اندے سار ہور صبر دا امتحان گھرا جتھے
 انہاں سکن پیمانکا کچھ کیا۔ گھیر خاتری سنے ہور سو سو ہرے
 اگے گھیرے دا سارا کم کاج کرے دے نال کو ماہی سیلا۔ پٹاڑی
 زمان کچھ عام اکھاں کر دے رندے ہیں کہ "گو پیہ کچھ لال
 ہوندے ہیں" پرگو ماہی والے والیاں کو اس لے دے متعلق کچھ
 ہی پتہ نہیہ آسا۔ پر کہہ گل ضرور اندے سائے اسی جس کو
 حقیقی طور تے انسانیت دا پتہ آکھیا گیندا ہے پر انہاں
 بدستیاں سکن کچھ نالکا باقی صاحب کو اُتھو فقرو دی بڑی اُچی منزل
 دھیا والی اسی اس کہتے سیاں دیاں اکھیاں اگے پڑوہ آما رہا
 نالکا باقی صاحب دی رفیقہ خیات دیاں پھر انوال سکن انہاں
 کو کئی وار رو حافی ہور جسمانی تخلیف دئی پر جناب باقی صاحب
 ہور بے صبر کر دے رہے کہ کہ نہ کہہ دھیاڈے انہاں کو
 ترس آئی کسی پر جھوٹے ازلوال خراب ہو ویاں اوہ ادھر لہو
 کہدے سدھے نہیہ ہوندے، انہاں سکن باقی صاحب اُتے
 ظو کرنا ایسا کہ اولین فرض کچھ گھدا۔ کہ دھیاڈے جہد
 انہاں سنی خباب نالکا باقی صاحب تنگ تے زمان مبارک تھیں
 کہ "اُلہ انساں کو کو پڑے کرے" رب دا کرنا کر کچھال
 ہی ڈھیاڈیاں دے بعد اوہ کو پڑے ہو گئے۔ لوک اکھدے
 ہیں کہ سید کو پڑے نہیہ ہوندے پر باقی صاحب دے اوہ
 رشتے دار یعنی اُندی اہلیہ صاحبہ دے پھر اکو پڑے ہوئے
 دے لوکاں ٹکھے ہور نالکا باقی صاحب دی ایہ کرامت

بیابانی کی گھبھی۔ پیر صاحب ہو رہی گھوڑے تے اینٹیاں مریاں
 بھکار مڑے "کروفر" نال محل رئے آئے انسان کو شائد تک
 معمولی چھٹی نک گئیے تھیں ہو رہی ملک دے پتھو کوڑی بیاہ
 دی بیابانی پینے۔ حقیر کچھ شرم آئی کچھ ہو رہی مودی تے اوہ
 ناگے باجی ہورال دی دعوت قبول کرے بغیر نگھ گیا۔
 مریاں نک پہنچے کے اُس سُین اپنے طرف اُندا مسئلہ حاصل ہوئے
 واسطے کچھ ختم شریف پڑھیا ہو رہی دعا درود کنتھا تے دئے دھیار
 اُسدی ملاقات باجی صاحب ہو رہی نال ہو گئی۔ باجی صاحب
 چونکہ مڑے غصے نک آئے کہ "اِس خدا دے بندے کو اہر جائی
 دا آسا کہ اینٹیاں انسان حاصل مریاں کو اللہ ہو رہی اُسدے
 رسول دے راہ تے ٹرسے دا حکم سینا دے آ ہو رہی العباد
 دے متعلق تلقین کرے آ۔ پیر اُلی اُندی حاجت کیتی۔"
 باجی صاحب ہو رہی فرمایا "پیر صاحب یہ رکھان کدے بھی
 نہ چھٹیں۔" پیر صاحب کو مریاں دے ساہنے کچھ شک ہو گئی
 ہو رہی لگا آکھن کہ "ایہ رکھان ضرور چھٹیں ہو رہی ترک ایہ
 رکھان نہ چھٹیاں میں دوبارہ اِس علاقے نک پیر نہ رکھان۔"
 اِس کچھ تکرار ہوئے دے بعد پیر صاحب محل گئے۔ اللہ تعالیٰ
 واکرنا ایسا ہو گیا کہ رکھان نہ چھٹیاں ہو رہی غلام احمد صاحب
 مرغوم انہی زندگی نک فر مڑے کدے بھی اُس علاقے نک
 نہ گئے۔ کشمیر دیابا قی وطن تمام رکھان حکومتیں زمینداران
 دے حق نک واکر کر چھوڑیاں پیرا وہ کھان جنہاں تے

اُس علاقے نک اس کرامت تھیں علاوہ نا نکلا باجی صاحب
 دیاں ہو رہی کرامتاں لوکاں دیاں بیابانی نک ہو رہی نک
 موجود ہیں، پیر کرامت جھپڑی اِس وقت بھی نہ صرف
 گو جبر ہو رہی بڑی برادریاں نک مشہور ہے بلکہ کشمیری برادی
 نک بھی عام طریقے نال مشہور ہے۔ اوہ ایر کر علاقہ آوہ
 عیش نظام دیاں لوکاں سُین جناب حضرت نانکا باجی ہو رہی
 سنگ کہتے ہو رہاں دال اینٹیاں لکھان ہو رہی ہور ہور ہور ہور
 دیاں تے انہاں سُین اپنے سچو برحق اگے فریاد کیتی کہ ایہ رکھان بند
 کتاں گھنیں۔ اللہ تعالیٰ سُین اپنے ولی دی ای اڑی کدیم قبول کیتا
 ہو رہی کب دھیا ڈیاں دے بعد اوہ رکھان بند ہو گیاں۔ یعنی
 حکومت سُین بند کر گدیاں۔ اِس کھلے تھیں اُس علاقے دال
 لوکاں کو سخت اُتوس ہو رہی اُندی ٹینٹ نرم نہ ہوئی بلکہ
 لہہ زیادہ اکڑ دے گئے۔ ہو رہی انہاں لوکاں سُین اپنا غلام احمد
 نال واکر سید چوڑا مائید بازار سرنگر وار پیے والا آسا دعوت
 تے بلا کھڑیا کر توں انہی جبر نہ ہو کر دست دی بدولت کچھ
 جیل کر کے اسان کو یہ رکھان واکر کر سال وہ۔ اُس دور نک
 ریاست دیاں کنیاں علاقیاں نک حکومت سُین رکھان بند کتیاں
 دیاں آساں۔ پیر غلام احمد صاحب ہو رہی میں وقت آوہ
 دے اُس تحراں نک پہنچے تھے جناب حضرت نانکا باجی ہو رہی
 پیغم آئے۔ راہ می نک باجی صاحب ہو رہی دی چھٹی آسی۔
 انہاں سُین سنا ہو گیا کہ اِس شخص کو آکھو ماٹری کوڑے دی

مطابق جناب نانگابائی صاحب ہورال دسے وقت دلیہ
 ہزار انسان کب وقت لگرنے اُلی کہند آسا۔ آخر یہ نکل
 سوچنے دی ہے کہ اس بیابان جنگل کی ہورکاٹان کی اتنی تیر
 کوڑی دینی کچھ آسان نکل ہے۔ اللہ تعالیٰ دینا دی ہر کب نعمت
 ہور عظمت دینی بیج ہے۔ اللہ تعالیٰ ہورال دالنگا وقت
 باجی صاحب اگے پتیر رکھی۔ باقی صاحب ہورال دالنگا وقت
 بھی جاری ہے ہور اچکل بھی ہزارال سکین ہور غریب غرابا نیچے
 دلی کہندے ہیں۔

حضرت جناب نانگابائی صاحب ہورال اپنے محبوب یعنی
 محبوب برحق دی باونک بارال سال نکلے تر پکچھے جنگل بیابان
 ہور مالیاں اُننے فر دے رہے۔ ہور انہال شیں گھنڈے ہور
 ڈھپے دی کچھ بھی پروانہ کیتی۔ فقیری دی اس حالت کو مذہبیت
 دادر جو آگھے کہیندا ہے، اُس وقت کب دلی کو صرف اللہ ہی
 اللہ دسا ہے ہور اسدے بغیر ہور کچھ بھی نہیں دسا ہور کب
 مجذوب فقیر شریعت داندہ تہمہ ہوندا۔ جناب نانگابائی صاحب
 ہورال دالبارال سال جنگل ہور بیابان کی شیکھا ہور
 جنگل سر فوڑا بھی کب غلام کرامت ہے، سر انداختا ہور
 اسلام آباد دسے درسا کی مالے اُننے سیلے دسے یہ
 سینے کی غار کی شیکھا ہور تنگاریا کب نعمت اگلو واقع ہور
 بہت بڑی کرامت ہے۔ اس جہن علاوہ کب خاص واقع
 ہور جناب سید حسین شاہ صاحب الحروف خوشحال صاحب

جناب حضرت نانگابائی صاحب ہورال دی شہر گلی دی آس
 اس وقت تک مند ہیں ہور شاہید ہیشال بند ہی رہیں۔
 آخر کار جناب نانگابائی صاحب ہورال سنی اوہ ساری زین
 چھوڑ دتی جس اُننے بعد کی پیر عبدالحقان مرحوم ہوریں ہے
 تا اوہ زمین حضرت نانگے باجی صاحب ہورال سنی اُنہال کو
 بخش دے دے چھوڑی۔ اس جہن پکچھے ہور حضرت نانگابائی
 ہورال سنی اپنے پیر مرشد دے مکم دے مطابق ملکام شریف
 دے مبارک گراں کی تشریف آندی، ملکام شریف دی اوہ
 جاتھے جناب باجی صاحب ہورال سنی ڈیرہ لایا اُنھے بیابان
 کوڑال ہور چندھال تر بوڈیاں ہور کچھ بھی نہ آسا۔ پیر انہال
 کو اپنے پیر مرشد دے طرح تو پیشین گوئی آس کر کو اللہ اُنھی
 بیابان ہور کاڑال اُننے بادشاہی کرالسی۔ اس گل کی کوئی شک نہ ہے
 ہور ایہ کب واقع حقیقت ہے کہ باجی صاحب ہورال سنی ملکام
 دے اس بیابان جنگل کی جتنے رچھے شیں منجھ ماری آس تر
 اظہارہ دیجا ڈیال دے بعد تھائی آس۔ اس قسم دی بادشاہی
 کیتی کر بندوستان پاکستان بلکہ برصغیر جتنی بارہ لوریہ کی
 بھی دھال پے گیاں۔ اینا نانگابائی صاحب ہورال دی کب
 واضح کرامت ہے۔ اللہ تعالیٰ اکھدا ہے۔ "منہر طے ماٹھے
 ہو گئے ہیں اُننا جو گیاں" ہور چندارب ہو گیا دنیا لہ دول
 جہال آندے ہو گئے۔ دنیا اللہ دیاں ساریاں بچھو آپ ہی
 دوڑی ہے۔ جناب حضرت سجاد نشین ہورال دے نورال

سنگ، مہدی آسا کچھ تڑبی چالی آدمی گھسیٹے ہو گیاں ہور یا نشہ
(جاشت) دے ویلے ول وارڈ پڑ آئیاں کر ماضی صفاعدی
رہاں۔ کتبیاں کر مسال اٹھی پتھیاں۔ پر طمدی ٹریاں اسما
لنگام شریف پکے آئیاں تہ جیاں مایاں اُٹنے دیشیں بلایاں
موجہاں سیاں ہور ساساں سگن باقی صاحب ہورال دے بیمار
عتیں بعد ناشاں دی ملاز او کرتی۔

حضرت نانکھا باقی صاحب دیاں ایہ لڑکتاں مایاں کاجرت
تھ بنہیاں ہین۔ پر اس تھ میرت دی کوئی کل نہیں کنبیاں کر اے
سب گلاں کپک پیچے ول دے اختیار تھ ہین۔ ہور اللہ تعالیٰ دی
طاقت تھ پڑی ہے۔ اہہ اینیاں نیک بندیاں دی دجونی واسطے
کہہ تھ نہیں کر سکدا۔ پیر عبدالرحمان صاحب مرحوم ہور دی صاحبزادی
جناب پیر زادی ملکہ خورشید صاحبہ ہورال سگن جناب حضرت
نانکھا باقی صاحب دیاں کمرستاں وار کر دیوں ہوئیاں کمر
وار فرمایا کہ "کپک کاسری خاتم جان نہ جہ جیب اللہ مرحوم کمر
ولاب لال پور سگن جدا و خاوند سر پکے تھ تعلیم تھ ملازم رچہ پراسا
آسا کپک دھیالے حنیلا اللہ بخدی کو اپنا بچہ دساکر ماٹری منت
تھ اولاد دے کہ نہیں تہ بخدی لکھا آکھن کر تو پڑی قسمت تھیاں کل
کوئی اولاد نہیں۔ حنیلا اللہ بخدی اودہ شخص آسا جس سگن
جہرس دی جنگ دے متعلق پیشین گوئی تھی آسی کر نتیجا کاٹری
ہوئی تہ اودہ بالکل تھ نکل آسی۔ اللہ تعالیٰ وار کر لکھاں ہکی
دھیالیاں دے بعد جناب حضرت نانکھا باقی صاحب ہورال

بٹے حضرت جناب نانکھا باقی صاحب ہورال دے بٹے
لرزند ہین دے قراتان دے سلطان کپک جہ اودہ تھ شہرے
جناب حضرت نانکھا باقی صاحب دی مہانت گاہ تھ داخل
ہوئے تہ انہاں شہیڈا کر جناب باقی صاحب ہوریاں
زیچ ہوئے دے ہین۔ والد بزرگوار دی ایہ حالت دکھ کے
جناب خوشحال صاحب ہورال سگن پچینا شہرے کر چھوڑیا اٹنے
جو حضرت نانکھا باقی صاحب ہور اٹھے ہور انہاں سگن لینے
نت جگر کوئے نال لاکے سہا دانا ہور ایہ راز ہمیش واسطے
انے نیے تھ دفن کرنے دی ہدایت کیتی "جناب حضرت نانکھا
باقی ہورال کو اس حالت تھ ہور کھیاں بزرگاں سگن دھیا
جے۔ جنہاں تھ رحمت لکھ صاحب دے والد صاحب بھی ہین۔
اللہ باقی صاحب ہورال دے بارے سرید ہور خد مشگلاں تے۔
ہور انہاں دے وطن مبارک عتیں نال آئے دے آتے۔
جناب حضرت نانکھا باقی صاحب دے کپک مرید زمان
چوہدری ساکھن مل ڈاڑھ تھیل گا نذر مل والے بختیں، جدو
باقی صاحب ہورال وار کوئی واقعہ بیان کرے دی درخاس
دند خواست کہتی تہ اہہ لکھا آکھن :-

"مکو اندیاں نذرال کرستاں مار دیہی جھک خاص
کرامت جھپڑی مکو ہمیش اندی بارتازہ کمرال دی ہے، اوداہیت
جے کہ کپک دھیالے اسال اندودن چودر علاقہ ول وائر وغیرہ
دیاں سریداں دد فرماں پچھیاں گرا کر گھلاہ کپے واسطے آؤ۔

بارہوی شکل میں کے جناباں دے سو بندھے نہا کرکے تے پیچہ
 مارا یہود اسناد طبعی میں جہلا فدا نا نکا اسی دے نال
 باجی صاحب ہوتاں دی بجلی نک کہ کلیتہ تری شکل میں کے
 پھینکا آسا نکا گیا۔ کہ یہود شہر ہور واضح کرامت اُس
 ہندو کا لہری دے نیچے ہی ہے جہلا کافی سالانہ میں لاپتہ
 ہو گیا و آسا ہور اُنہاں میں کہاں بل دے نہ یے بنی لوکاں کو
 کہ بل جی ہوئی اُس وقت فعل تک حاضر کرالیا۔ اسی طراں کہی
 ہور کرانتاں میں جنہاں کو مد نظر رکھ کے اسیں یا یگان آکھ سکے
 ہاں کر جناب حضرت نا نکا باجی صاحب ہوریں کہ اُسے
 دے دے ولی آسے اس میں عطاہ خدا دے اولیا، متقی
 پیر پیر گاہ ہور باعلی ہوندے ہیں۔ نا نکا باجی صاحب
 ہور دی یہ پیر گاہی تصوف ہور عل جہیں کوئی نا واقف تے
 اودہ نہ اللہ تعالیٰ دے طرفوں لوکاں واسطے کہ تحفہ ہونو
 آسے۔ چونکہ ایہ کہ حقیقت ہے کہ ولی اللہ عاشق رسول
 ہوندے ہیں ہور عاشق دی ہمیشہ اپنی کوشش ہوندی ہے
 کہ میں ہر اُس چیز ہور خوبی کو اپنا وال جھڑی، ماہرے محبوب
 کو پسند ہے یا باطل اوی علی کراں جھڑے علی ماہر محبوب
 کر واپے، دو بیباں لفظاں تک اسیں ہاں گل آکھ سکے نال
 کہ ولی اللہ رسول کی طرز زندگی دے نکال ہوندے ہیں۔
 جدا وہ اس حد تک رسول نال محبت ہور شفقت رکھ دے
 ہیں نہ کوئی کس طراں ایہ گل آکھ سکھا ہے کہ ولی اللہ شریعت

سین سر پیکر تشریف آندی ہور جس ویلے خانم جان سنی نا نکا
 باجی صاحب دے متعلق سنیا تے اُس سنی بھی اُنہاں کو
 دعوت کرتی ہور باجی صاحب ہوراں سنی اُس کا لہری دی گھیر پھینکتے
 کر گھدی۔ جو نا نکا باجی صاحب اُس کا لہری دی گھیر پھینکتے
 اتے کل چھیر دیاں چھیر دیاں اُس سنی اپنے مطلب دی گل
 بھی جناب نا نکا باجی صاحب کو آکھ پھوڑی ہور نال ہی
 ایہ بھی گل آکھ کر "حضرت فلاںے جوئی سنی اسطراں دی
 پیش گوئی کہتی ہے۔" جناب نا نکا باجی صاحب ہوریں خانم
 جان سنی ایہ گل سنی کے مسلک گئے ہور گئے فرمیاں کہ "نہ نکو
 اللہ تعالیٰ کافی اولاد دی۔" آخر اونی تے اونی گل ہوئی برابر
 نواں سنیاں توں اللہ تعالیٰ سنی پیر دنا ہور اُس جہیں
 چچے اُسکو ہور بھی کافی اولاد دی اُس دے پیر ہور دھیاں
 اس وقت سر پیکر چھتہ بل ہو جو دی ہیں۔

جناب نا نکا باجی صاحب ہور دیاں کراشتاں دی فہرست
 کافی ملی ہے۔ جس طراں ابتداء تک عرض کہتی گئی ہے کہ اُنہاں
 کراشتاں کو کہ دے الگ کیتا چچے تے کہ بڑی ساری کتاب
 بنی سکدی ہے۔ ہر کہ ہر ہور معتقد اس گل جہیں چنگی
 طراں واقف ہے کہ جناب نا نکا باجی صاحب ہور دی خدمت
 تک حاضر ہوسے دے کئی کو پڑے اللہ تعالیٰ سنی اپنے
 فضل ہور کرم نال محبت یاب کہتے ہیں۔ اس کرامت جہیں
 علامہ ملاقات دے کہے نا نکا نال باطن لڑائی ہوئی جس سنی

مستقل بحیث کرتی ہے اوہ صرف دینی یعنی اوہ عالم مہر ادرین محمد، صاحبانے والا چودہ سے۔ جناب ناننگا باجی صاحب دی طرز زندگی حقیقی بالکل ایسا لگتا ہے کہ اوہ ایک بہترین عالم آتے ہوں اللہ تعالیٰ سبب انہماک کو دینی ہر دنیاوی سبب علم مطلق کہتے رہے آتے۔ اُنہی مطلق حق پیش دینی مسیلاں دے مطلق نشان پھیر لیاں دیندیاں آسیاں ہوں ہر اوہ خدائی جبر طری کر یک عالم حق جو فی حقایق دی ہے جناب باجی صاحب ہوں حق اعلیٰ جہانے اُن سے موجب و آسہ۔ ہر اُنہی مطلق حق پیش اللہ ہوں اُسے رسول دیاں لکلاں مانگ کر ہوں آسہ حضرت جناب جہان نشینی صاحب ہوں دے مطلق باجی صاحب ہوں اُن کو لکلاں ہوں اُنہماک دی آمد رفت دیندی آسہ ہوں اوہ عالماں کو لو اللہ ہوں اُسے رسول دے احکامات لکلاں کو دنیا دے آسے ہوں لہو بھی نور نال سید سے آتے تو کرے بحث حق حصہ گھنڈے آتے۔ جناب حضرت ناننگا باجی صاحب جو عرب عالماں دی ان حد قدر کردے آتے ہوں خود اُنہی وئی ہوں جانی دے مطلق پچھ کر دے آتے ہوں حدود پڑھ کے نماز اُنہی کردے آتے۔ جناب باجی صاحب ہوں دی مطلق حق پیش کو لکلاں علیہا رہندا آسا۔ ریاست پھر حقیقی ہوں ریاست حقیقی یا ہر بھی کہیں مستحقین پیش اُنہی مطلق حق موجود رہندے آتے۔ جنہاں حق عالماں دی بڑی تعداد پیش موجود ہوں دی آسہ۔ جناب ناننگا باجی صاحب دے مطلق ایہ مکی شہد ہے ہوں

دیاں قاتل ناں دے پابند نہیں ہوندے، البتہ منزل حاصل کرنا واسطہ اللہ دے دوست ایچہ آپ اُنے شریعت دے ڈنڈا لکلا ہن جطراں ایک وار حضرت میراں بیہ جناب دستگیر صاحب ہوں سبب مستی دیاں شیریاں اُنے نایاں کی سطح کے پستی کے ہوں کے کو مار کھا دی ہوں پستی دیاں شیریاں توڑ دے پستی خار اولیاں دیاں سٹ منراں حاصل کیتاں۔ جناب دستگیر صاحب دے مطلق ایہ ایک عالم ہوں کھلا واقع ہے جس کو عالم لوک جانیے ہن۔ اسی طراں شاہ شمس ہونشاہ مسعود دے

واقعات اسدے سانیے ہن۔

جناب حضرت ناننگا باجی صاحب دی ملنگام دی زندگی جو بڑی اُنہی زندگی مانگ اہم ہوں مشہور دور آسا، شریعت محمدی دے تحت صرف ہوئی ہے ہوں انہماک پیش نبی اکرم دی امت کو شریعت

دایہ در س دتا ہے۔

ناننگا باجی صاحب بحیث عالم :-

عالم دے نقل سنی ہن "اوہ شخص جہاں علم رکھدا ہوں۔ اس حق دنیاوی ہوں دنیاوی دوفی علم شامل ہن۔ اگر علم دیاں کئی کئی شاخاں ہن، کوئی علم سائنس ہے، کوئی جغرافیہ ہے، کوئی تاریخ عالم ہے کوئی نجوم ہوں ریاضی یعنی حساب دانی وغیرہ عالم ہے۔ انہاں جہاں عالماں کو بھی دینی علم نال کافی تیرے مطلق ہے پراختے تیرے عالم

نہاں ہاں اس کو پتہ لگا چے کہ ایہ کس سلامتی والا دی ہے،
 ہوا یہ دین جس پہلیر اُٹنے آیا ہے اوہ آخری پیغمبر ہیں ہود
 اسرے نال نال اوہ رحمت ال عالمین بھی ہیں۔ ایہ اوہ دین
 ہے جو اگر کس کس ضابطہ حیات کو پیش کر دے۔ اس نیک
 بیوی نکے خاوند ماؤ بیٹہ پینیاں پھر نال۔ رشتے داراں ہود
 گناہیلایں سبھاں دے حقوق محفوظ ہیں۔ ہور اُنیاں کو
 حقوق اللہ یعنی اللہ تعالیٰ دیاں حقوقاں جتن بھی اولیت دے
 گئی دی ہے۔ اس کتے ہر اوہ شخص جس سُن لا الہ الا اللہ
 محمد الرسول ﷺ پڑھیا اُس واسطے اس دین برحق کو
 قانون دی ہر کس د فرض ہو گئی۔ اسلام نکے تنہا پیغمبر
 یعنی رُسائیت بالکل جائز نہیں ہور ہر کس انسان تے اللہ
 سُن ایہ فرض عاید کیتا دا ہے۔ کہ اوہ نبی اکرم دے نقشہ
 قدم اُٹنے اپنی زندگی گزار دے جو طرے کس بہترین یا ستلان
 بہترین فوجی کا مندر ہور خربلہ بہترین سکھ بہترین لیلہ
 بہترین صاب دان، بہترین ناجرا، بہترین حکمران بہترین ملاضر
 بہترین ماہر نفسیات، بہترین ڈاکٹر، بہترین خاوند بہترین والد
 ہور اعلیٰ جتن اعلیٰ حکما سر زمین گھر چلینے والے آتے۔
 ہنا خدا سبیا اولیا نال دے متعلق اس حدیث شریف کو
 پڑھدے ہاں کہ اولیا عاشق رسول ہیں تہ فراس گل دی
 وضاحت خودی ہو گیدی ہے کہ اوہ انسانیت دے نیکے
 ہیں ہود اُنیاں نکے ہر اوہ خوبی ہود ہر ندی ہے جہدے

بالکل نکے چکر اوہ خیر پندے آتے۔ کہ خداوندی عقل نکے کافی
 علمے عالم پچے دے آتے جنہاں پچھ مولیٰ عبدالرحمان نال
 دے کس مولیٰ صاحب بھی موجود آتے ہور اسلامی سبیاں دی
 عقل گرم آسے۔ اتنے پچھ حضرت نانکا بابی صاحب ہور اُن سُن
 مولیٰ عبدالرحمان ہور اُن کو پچھیا کہ "مولیٰ صاحب عقل
 دے متعلق کہہ سکے۔ کیا عقد جائز ہے کہ نا جائز؟"
 مولیٰ عبدالرحمان ہور اُن نے فرمایا کہ "جناب بالکل نا جائز"
 مولیٰ صاحب وایہ جواب سُن کے جناب نانکا بابی صاحب
 ہور اُن سُن باقی دیاں عالماں کو پچھیا کہ "ایہ مولیٰ صاحب
 حکیم آکر رہتا ہے؟" تہ سارے عالم کس زبان جو کس لکے
 اکس "حضرت بالکل حکیم آکر رہتے ہیں۔" جناب نانکا بابی
 صاحب ہور اُن سُن عالماں وایہ فتوہ سُن کے کدیم علم ہور اُن
 جھڑی ہور اُس شیر عکھے آخر عمر تک کدے بھی نکا کول نہیں
 پیا۔ نانکا بابی صاحب ہور اُن دی زندگی وایہ قطع کس
 مالذیرت ہور حیثیت دیا کل دلیل بھی ہے۔ اس عقلی علاوہ
 عاشق رسول ہونے دے ناطے اوہ کس کس عالم آسے ہور
 اُن دی ملکام دی زندگی بالکل شریعت محمدی دے مطابق گزری
 ہے۔ جو کس کر اُن دے عالم ہونے واکس بہترین ہود واضح
 ہوتے۔

نانکا بابی صاحب بحیثیت کس والد۔
 دین اسلام کس الیا دین ہے جہدے ٹہلک نال

استند اعلیٰ صفات کا درس دیتا ہو، زندگی گزارنے والا اسلامی طریقہ دسیا جس کی مثال ہی اس علم کے بغیر نہیں تھی۔ باہمی صاحب جو بال بھی اپنی مثال خود مثال کو دینی تعلیم کے نال نال سکولوں تک محدود تعلیم ہی پر مثال ہو، ایک بہترین والد ہونے کا ثبوت دیتا۔

جناب نانکھا باہمی صاحب بحیثیت ایک ٹھاکر

لفظ ٹھاکر گھبر دے پڑے واسطے استقلال ہونا ہے ہو، ایہ لفظ جیٹھ پڑا ٹی لفظ ہے۔ جناب نانکھا باہمی صاحب جیٹھال ایک بہترین والد آئے اسی طرز ایک بچے خاوند ہو، بہترین ٹھاکر بھی آئے۔ اُنہ سے سامنے گھبرو اکوئی بھی انسان نظر ملے گل نہ کر سکتا آئے۔ اس سے نال نال پڑے ہی شفیق، مسلم مسلمان پیشہ ہو، نرم دلی آئے لنگھا صاحب کتاب ہے کہ سے کی منشی دے سہیو آسا پر فر بھی بچہ خود ٹکرائی کر دے آئے۔ اس بھتیجی علاوہ گھبروئی ضروریات دی خود ٹکرائی فریڈے آئے ہو، گھبرو دیاں سچاں آدیاں دی ضرورت ہو، فرما لکھن دا ٹیٹال رکھ دے آئے ہو، نال ہی گھبر دے ہر ایک فرد دے کم کا بچہ ہو، شغل نئے اُن دی زیر دست نظر ہو، ندی آئی کر برائے انسان دا عمل ہو، گل بات بالکل اسلامی دائرے دے اندر ہو دے۔ اپنی مثال بیویاں ہو، گھبرو دیاں دویاں آدیاں واسطے ایک نمونہ ہو، رحمت آئے۔ گھبرو دیاں اندر دی صلاحیت

جسے ستوں پتھر اسلام جناب نبی اکرم جو بال سچے تعلقین فرمائی ہو، جے جے مکر جناب نانکھا باہمی صاحب جو بال دا تعلق ہے۔ اُنہ تعلق سچے انہاں کو کافی اولاد دئی یمن نو فرزند ہو، پہلے صاحبزادیاں جنہاں بچہ عد صاحبزادے ہو، ایک فرزند اس دنا اتو رخصت ہو گئے ہوں۔ جناب نانکھا باہمی صاحب جو بال سچے شریعت محمدی دے تحت اپنی مثال خود مثال ہو، جو بال کو دینی تعلیم دی ہو، گھبرو ٹکرائی اندری تعلیم دا مکمل انتظام فرمایا۔ ہو، اپنا ٹرا فرزند خوشحال صاحب دین دی اعلیٰ تعلیم حاصل کرے واسطے لاہور بھیجا۔ اس بھتیجی علاوہ اپنی اولاد نال استغناء شفیقت ہو، محبت نال پیش ایندے آئے کر دیکھنے والیاں کر رشک ہو، نال آسا۔ جیتے استغناء پیا، ہو، شفیقت کر دے آئے اُتے دین ہو، دنا دہ نوال دے متعلق اپنی اولاد کو مدد و شفقت نال بہ نظر بحیثیت کر دے آئے۔ اُنہاں سچے اپنی اولاد کو آداب فرزند دی، اعلیٰ پورا فلسفہ سمجھا یا ہو، اپنی اولاد کو بہترین اخلاقی تعلیم دئی جس دی بدولت اس وقت جناب باہمی صاحب جو بال دے فرزند لوکاں واسطے باعث فخر ہو، کریمت یمن۔ اپنی ایک بچہ، بہترین والد دے اصول ہو، دے پتھر۔ دنا انسان واسطے ایک اذما یمن ہو، دے ہو، جیٹھال دنا علم کے نال نال دین کو بھی مکمل طور نئے کیڑ رکھے۔ اوی اللہ تعالیٰ دا بہترین ہو، پیا رہندہ ہو، نہا ہے۔ دنا اس جیٹھال کو لاد کر جے کر جناب نانکھا باہمی صاحب جو بال سچے اپنی اولاد کو

پہاڑی ادیب تک کہ ہم شیعہ دے حامل ہیں۔ اس شخص
 علاوہ پہاڑی زبان تک انہاں شیعہ جبرہ کی شاعری کہی ہے
 اس تک مصنفیت ہو تو صرف فارسی ہے۔ جناب نانکا باجی
 صاحب پوریں بعد مدح حالت شہرک آس کر ادہ ہراس انسان
 کو جڑا اندی ملاقات واسطے ایذا آسا اسکو فریفتہ کرتے۔
 ”آہ نگھیا بہ“ یا نگیا کہ علی یا نگیا خیر ہے ویرہ یعنی
 کر لفظ نگیا انہاں کو از حد پسند آسا۔ نانکا باجی صاحب
 ہورال شیعہ اپنے پیر فرخندہ دے فراق تک ہمیشہ شہام تھیں
 نکلدیاں جڑے شہر آکھے ہیں، انہاں پوچو کہ مسرور سلطان کی۔
 ”آؤ ٹھال پار۔ سائیہ ہسلی دی سکلہ“

اس پیر ختمیہ ہر کہ چنگی طراں واقف ہے کہ جناب
 باجی صاحب ہورال دی اپنی مادی زبان لیتو آسے۔ ادہ
 اس شخص علاوہ ادو، انگریزی ہور فارسی بھی روانی نال
 ہول گھندے آسے یہ انہاں شیعہ پہاڑی زبان تک دین محمدی
 دایرہ چاکر کے پہاڑی ادب ہور زبان اُٹنے کافی احسان
 کیتا ہے۔ جناب نانکا باجی صاحب ہورال دے متعلق
 کافی شاعرانہ شیں اپنی عقیدت و اظہار کردیاں سوئیاں شعر
 آکھے دے ہیں۔ اس تک کچھ شاعرانہ شخص فارسی زبان تک
 اپنی عقیدت و اظہار کیا داسے۔ کرناہ دے کئی شاعر
 جیدانان عبداللہ سا بھی جناب باجی صاحب ہورال دے
 متعلق کچھ شعر بتائے آسے عبداللہ شاعر اس میں اٹوٹا گیا ہے۔

سین گھن سے نگر ہور اس شخص علاوہ پہرا نذر دے سارے
 بھڑے گئے لے دا خیال رکھدے آسے ہور اسدے باو ہور
 اللہ دی خلوق کو بھی سوہنی طراں ملے آسے کسی بھی معاملے
 دے متعلق باجی صاحب دے ٹکم ختمیہ نہیں کچھ بھی مل نہ کیتا
 گیدا آسا۔ یعنی ادہ بہترین طائر آسے۔

جناب نانکا باجی صاحب کہ پہاڑی شاعر

جناب نانکا باجی صاحب ہوریں پہاڑی زبان بولدے
 آسے ہور اپنی عقل تک اللہ دی خلوق نال ہمیشہ پہاڑی
 زبان تک غافل ہوندے آسے ہور مشق حقیقی دیال نوٹنگیاں
 دھوں پہاڑی بھارتاں، اکھا ناں ہور سکھیاں دے ذریعے
 دھکاں دے سائے بھانج کر دے آسے۔ جناب باجی صاحب
 ہورال شیں اپنے پیر فرخندہ حضرت جناب سائیہ ہسلی صاحب
 ہورال دے فراقی ہور محبت تک پہاڑی زبان تک شاعری کیتی
 ہے۔ جناب نانکا باجی صاحب ہورال کو کہدے پہاڑی زبان
 دا کہک بہترین شاعر ہور عالم اکھال تہ اس تک سرسائی بھی
 سباند نہ پھوسی۔ کٹیاں کر انہاں کو پہاڑی زبان نال از حد
 بعد دی آسے ہور ادہ پہاڑی زبان تک اللہ ہور اس دے
 رسول دے احکامات اللہ دی مخلوق کو دسدے آسے
 باجی صاحب ہورال دی زبان سبارک دے سیکڑے اکھان
 اندیاں مریاں ہور معتقدان کو یاد ہیں جڑے کر اس وقت

ہو کر نکٹھیں باب جو مدے ہیں۔ اسی منگام کے جناب مانگے
 باہی صاحب ہوں والے واروضہ مبارک ہے۔ واہ سبحان اللہ
 کتنی سوتیلی ہو کر کشتی جا ہے۔ سانے مفتیں اگے بابا
 شکر الدین دی شیر کی ہے۔ پیراں کے ور جیل ہے جو کی کر
 سفینے وادان میں ہندی ہے۔ مجھے کہے ہوئے سوچنے
 اچھے اچھے پہاڑ ہیں جنہاں نے کھلتیاں دیاں بیٹیاں جو
 جلیبا اسماں نال نکال کر دے ہیں ہو باہی صاحب ہوں والے
 دے روئے ظلم و ظم جبرے دے ہیں۔

نانکا باہی صاحب ہوں والے واروضہ بہترین گھڑاں والے
 بیٹیاں وادانیاں واپے ہو ر اس کے سینٹ استھان مولی کی
 ہے۔ روئے دی بھیت کے پٹن دی ہے ہو ر بھیت دے
 دریاں کے یک ایک اُجا گبند ہے جوہارا ت دے بہرے کے
 بجلی دی نوئی نال نکلا دساں سیلاں تو بھی نظر اُنیڈا ہے۔
 روئے کو اندر ویکھلے سال لین سندھو مارے کے عرس شریف
 حین کچھ روز سن مانگیک "sumrah" واسیلک بابا
 گیا واپے۔ چوں والے سال واپس کھڑکیاں ہیں۔ وروانہ صرف
 یک ہی ہے۔ روئے واخل زمین تو کم حین کم چار مُٹ
 اُچا ہے جو روئے دی عمارت لگ چک وگرنہ چوہرے
 چوہلے قلعہ سمیت تقریباً چار گز اُچی ہے نہ اس حین اُتے
 جیت ہے۔ روئے دے اندر جتنے قبر مبارک ہے۔
 اُس دے ارد گرد ہاڑی دے بڑے بڑے سوئے تھیں۔

اللہ اُس دی روح کو اُنہاں بزرگوار دی بدولت ثواب پہنچا دے
 اُس دی شاعری وامنز ایہ ہے
 جہنم بلند منگامے والیاں بیہاں دا
 جلد ہے سقوے چلے کل ولی فقیراں دا
 اس عین علاوہ سائین فقر الدین صاحب جہڑے باہی صاحب
 دے مرید خاص ہیں شوراں کے اپنی عقیدت والا ظہار کینا

واپے۔
 منگام ہو ر جناب نانکا باہی صاحب۔
 جہڑاں کر پہلیاں بیان کیا گیا ہے کہ جوہ جناب نانکا
 باہی صاحب ہو ریں منگام شریف کے آتے اس وقت منگام
 یک اُجاڑیا بان جھلک ہو رے تے نکال آسا۔ پیراں دے
 بندے کے چیز دے ظاہر تے تکرے باطن تے نظر رکھ دے
 ہیں۔ اُنہاں سُنیا اپنے پیڑ مرشد دے حکم دے کلاقی
 اپنی جابند بیتی ہو ر ایچہ اللہ تعالیٰ سُنیا اُن تے انیشاں
 بہترین ہو ر اعلیٰ قسم دیاں شوراں نعمتاں دی بارش برپا کی۔
 ہو ر وہ منگام جتنے دیکھا ڈی ٹرمیاں لوک ڈر دے
 آتے اللہ دے ذکر ہو ر درد نال بچ اُچھا۔ ہر طرف اللہ اکبر
 دے فربے بلند ہوں لگے ہو ر منگام شوراں مذکورہ کھاناں
 لوکاں واکھ اہم اسلامی مرکز مقرر ہو گیا جتنے اس وقت
 بھی اللہ ہو ر اللہ دے رسول دے دین برحق دے تاجات
 پہنے والا ہو ر نجات دیا لے والا قلعہ بیان ہو ر مذہب

نورنی عطا کرے۔ آمین۔ حضرت نانکے باقی صاحب دی
زندگی دے متعلق اچانک کھل طور اُن کوئی بھی نہ
منہ نہ تھی۔ امید ہے کہ رہائی کھول اکیڈمی نکلیں والے
نیشنل ڈائری خاص بننے لگے باقی دیاں بُریاں ہور
مستعد بنیاں دی کافی حد تک ترقی کھینچی۔ ہور ایہی امید
ہے کہ پڑھنے والا اس نیک کم نکلیں پہل کرنے والیاں
واسطے دُعا تے خیر سنگھی

۱۲۰۔ جسم اڑا ملگم ہے روری ہے کھیر دیاں ماہیاں تے
فرسہ جان اچانک جیوانا پڑی اہیاں شکاراں عیاں تے
پڑے عمل کھوٹے ماہرے جھٹے گئے بانا اڑیاں بھالیاں تے
دکھ نظر اقبال امید والی باقی صاحب نے لکھے دیان جالیاں تے

سید اسرار اقبال سنگھی

ہندے دریاں لکڑی دے تختے لگے دے پوہ قہر مارک
دے اماں دے باہر جناب نانکا باقی صاحب ہورال
دی یک ایہی مروت بھی وفتن ہیں۔ رونے دے باہر
کافی کھل جاپے جتھے اُن دے فرزند جناب بادشاہ جان
صاحب مروت دی قہر ہے۔

جناب نانکا باقی صاحب ہور دیاں فرزند اں بچو دو
صاحبزادے جناب حاجی الیوب شاہ صاحب ہور جناب
سیر شاہ صاحب الروف شوق صاحب راہور دی دے
عالتے نکلی رہندے ہیں باقی دے چھ پھرا ملنگا شریف
نکلی جی تشریف فرما ہیں۔ جناب باقی صاحب ہورال کو
سب صاحبزادے صاحب اولاد ہیں بلکہ اُن دی اولاد بھی
صاحب اولاد ہے۔ ہور نیک بیرت نیک خصلت ہور
نیک طبیعت دے مالک ہیں۔ ہور سب پوری ریاست
جوں تشریف قبول ہیں۔

الفقد نانکا باقی صاحب پہاڑی قوم نکلی یک ایسا
دنیہ آسے حیدری روشتی دین ہور دنیا دونوں طرفوں کو
گلدی آسے ہور جس تے محول و کشیدری پہاڑی قوم چھتر
بھی فخر کرے لکھٹ ہے۔ اُن دا نظام اللہ عی کا فی ایسا
کیتا ما آسا اللہ تعالیٰ اُن دے عمل دا صدقہ اسات اُن تے
بھی رحم کرے ہور پہاڑی زبان کو یعنی اُن دی زبان کو
پور اُسداں حقیقی محافل کو دھیوار پور دھیوار عزت ہور

ایہ یہ دھرتی ہندو، سکھ، پورسلمان، فقیراں دی دھرتی ہے۔
 اس دھرتی اُنے گوتم بُدھ پورسری گورو نانک، دیو جی، جیاناں
 رب دیاں بندیاں سُنیا اپنے قدم باپے اٹھنے لگیاں رشتیاں،
 مینیاں، بابیاں، اولیاواں، سیدیاں تہ پیراں فقیراں دی
 پیدا لکس ہوئی۔ ایہ دھرتی شیخ نورالدین، بابارشہ، باباشکر
 الدین، مل دید پور کٹی، دوشیاں ہزاراں ولایاں دی دھرتی ہے۔
 کشمیر تے سُلطاناں داراج سلطان زین العابدین حقین مطابق
 ظالم و شروع ہونا ہے۔ ایہ قدرتی گل ہے کہ جس ویلے بھی
 کسے جانی کسے جانی قوم داراج ہو یا تہ اس راج دے نال نال اتھے
 دیاں لوکاں اُتے بھی اودہ اثر ضرور پے گیتدا ہے۔ اسی طاراں
 سلمان راج دی وجہ حقین اس علانے کج اسلام دے قدم جنگی
 طاراں نال مضبوط ہو گئے۔ ایہ بھی قدرتی گل ہے کہ جس ویلے کسے
 راج یا مذہبی یا بندیاں پور روکاں ٹال کنیں لوک تنگ آکھیں تہ
 اودہ قومیں ہی گل نوالاں جی جیال پور نوالاں ہی رنگ و روپ اختیار
 کرنے کج ایہی بہتری پور غیر سمجھدے پیرن پور ایسا کرنے کج
 ذرا بھی تنہیہ چھکتے۔

سلماناں دے آئے نال اٹھنے لگیاں اولیاواں سُنیا قدم
 رکھے پور ایہی اپنی پُشاں دُنیا اُنے جھوڑ کے کٹے۔ اب نال جی
 ہو کج حقیقت دی وجہ حقین ایہی ایسے کر کے دس گئے جہاں
 دی وجہ حقین اودہ ابدی زندگی حاصل کر گئے ہین۔

سنگیر کج اسوقت سلماناں دی سبب حقین شکر ہو راج زیناں

ابھوپال

چمکار حضرت نانک جی صاحب

صدیاں پہلیاں کشمیر کسے ستارہ (PLANET) دہنیں۔
 (سورج) دے اُنکے پچھے فر دآسا تہ آخر کار ٹھنڈا ہو گیا کئی
 وار اسدی اندر دے دی اگی دے پہاڑ بھٹ گئے، کئی وار ایہ
 سوچیا گیا کہ مہادیپ دہنیں نال مل گیتدا رہیا ہو کر کئی وار ایہ
 کئی بھی چوٹے۔ جس ویلے اُنکے کھار تہ پانی دے نال کج کھیرا
 دآسا تہ کئی موٹیاں، کھنڈیاں چوٹیاں وجود کج آئیاں۔ پور پانی
 ختم ہونے نال ہی کشمیری سونہنی وادی بھی سامنے آئی۔
 کشمیری ایہ سونہری دھرتی رشتیاں، سُنیاں پور سیدیاں
 فقیراں دی دولت ملی گیتدی ہے۔ اس سچی تہ ستھری دھرتی
 نہ کئی اولیا پور فقیر گزرا دے جہاں سُنیا اسدی عظمت پور
 نو لبھورتی کو صرف برقرار ہی نہ رکھیا بلکہ اس کج ہزار گناں
 پامابھی کیتا۔

منگل بج منگل منی ہوندی ہے۔ مرکوئی مریدیاں گل گل جہاں گیندا ہے
 کر میں کھنڈو آیا بال بلکہ بے ہوشی جی ہور آرام چٹا محسوس ہوتا
 ہے اُسدا دھیان صرف یک ہی طرف بینی کر اپنے سیر دی طرف
 ہوتا اپنی نیکی سزا دے طرف ہوتا ہے۔ ہور اپنا سر تہواں
 کر کے نداشت کپڑا گھندا ہے۔

حضرت ناننگا باجی صاحب ہوراں کس حرف باڈی پورہ
 سو پورہ پی دھرتی دی قیمت تہیبہ بدھائی بکریا ست پھر بکری
 اسخیں باجی بھی اپنی شریگی پورہ فیض دیاں دھیاں باسیاں ہون۔
 جناب ناننگا باجی صاحب اصل کثیر دے ہوئے لاہور داپرو کشمیر
 بلکہ اودہ علاقہ پشاور پھنیں ہوندے رہتے والے تھے اسے
 پہچنے ہور زندگی داکھ وقت کثیر دیاں بیٹاواں ہور باقی دیاں
 علاقیاں بج اپنی شریکی پوری کرے واسطے گڑا کرے عتیں بعد
 موجودہ ملنگا شریف نثر لکھ گھن گئے۔ ہور دنیا کو کسی چھوڑا
 کر رہ دے بندے دولت کچھ تہیبہ دور دے بلکہ دولت
 خود اہنہاں کچھ دوردی ہے۔ ہور اودہ دنیا کچھ تہیبہ دوردی
 بلکہ دنیا خود اہنہاں کچھ دوردی ہے۔ حضرت ناننگا باجی صاحب
 دنیاوی گلاں ہور کم کاج بڑی پیگی طراں کر دے آسے ہور
 تمام مریدیاں دیاں عرضاں سیدے آسے پراہنہاں داول
 ہمیشہ اپنے محبوب یعنی رب دارہو ندا آسا۔
 ناننگا باجی صاحب ہوراں اپنی جوانی دے بچکاریاں دور
 نئی جدو اودہ اسلام آباد دے علاقے بج آسے کافی عرصہ دکھی

حضرت بل شریف ہے اسخیں علاوہ بیٹھک شاہ عبادت صاحب
 بیٹھک پیر سنگھ صاحب، زیارت شیخ نور الدین ولی پیر اثر شریف
 مخدوم صاحب قلندہاری میرپت سرنگ ہور شہزادیاں دویاں زباناں
 جہڑیاں وادی دیاں باقی علاقیاں یا شہراں بج تیرین عقیدت دے
 اہم مرکز ہوتے۔

اہنہاں درگا ہواں ہور باقی مشرک زباناں بچوں حضرت
 ناننگا باجی صاحب دی درگاہ عالیہ ملنگا م بھی یک اہم ہور بڑی
 بیعت رکھدی ہے۔ حضرت ناننگا باجی صاحب ہوراں دی
 زیارت شریف قضیہ باڈی پورہ ضلع بارہ پور پھنیں کوئی درمیل
 مشرق دی طرف موضع ملنگا م بج ہے۔ ہور پٹنا کے منڈہ واقع
 ہے۔ بس تو پٹنے نو بعد زیارت شریف کوئی کواڈھ یک میل درمیل
 کر کے سوئے پہاڑ منڈھ گینا پیدا ہے۔ اتھے جنگل دیاں
 نظاریاں دارکھ کے ایہ گدا ہے کہ پہاڑ پٹیاں پورہ و دے کہیاں
 قسماں دے لم سلے بوٹے ہونا نالارے کھیت دیاں ہوناں خوشی
 مال جناب حضرت ناننگا باجی صاحب دیاں عقیدہ قسماں بالاستقبال
 کر دے ہون۔ ہور ایہ محسوس ہوتا ہے کہ اہنہاں سو نیکیاں
 پہاڑاں نے دے ایہ جنگل حضرت ناننگا باجی صاحب ہور اڈیاں
 عقیدہ قسماں کو بلکھا بھول رہے ہن۔ ٹرو دیاں انسان کچھ عقوبتی
 جی پٹیاں میں محسوس کر داپے پر زیارت شریف اُننے بج کے
 زیارت و انظار کر دے بعد سب کچھ جہاں کھینچا ہے۔
 واقع ہمارے اس دوست دی عظمت دی وجہ تہی ہاتھ

کر دے آئے۔ پور عشقِ حقیقی دے شرابِ نچ مست رہندے
آئے اُنہاں کو سر دی گری ہو رہی تھک نہ دی کچھ یہ واہِ تراسی۔
ادھی عمرِ نچِ حضرت اس علاقے ملنگا شریف نچِ شریف

گھن آئے پور فرساری غراہی گزاری۔ زیارتِ شریف تھے
عین بہلیاں پر آدی ہفتہ مستہ دھوکے سلام کر دے ہو۔ دعا
سنگلا ہے۔ عقیدہ مند لوگ خاص کر مانواں بہنیاں۔ زیارت
شریف دیاں بھٹاں نال "دشیاں" بھدیاں ہیں کر اب ماہِ پری
فلانی شکل دو کر دے۔ لوگ اچھے جھنڈے بھی پیا پڑے
ہیں۔ پور ناچری یا علوہ شری بھی بندھدے ہیں۔ انھیں
علاوہ۔ ہنڈو یا لکڑ بھی زنج کر کے بندھدے ہیں۔ ناٹکا
باجی صاحب دے نگر اُنے سیکڑیاں بلکہ تاراں لوک لڑی
کھیندے ہیں۔ ہندو مسلمان، سکھ، عیسائی سارے اچھے اپنے
اپنے اپنے عقیدے دے مطابق آکے حاضری دیندے ہیں۔
ہندوواں، سکھاں پور عیسائیاں دی لڑی دا کچھ انتظام کیتا
گینا ہے۔

اچھے کئی مال لوک آکے نماز روزہ حج زکوٰۃ پور سدھے
راہ دے متعلق و عطا بھوت پور تبلیغِ سُن کے اپنا ایمان
نازہ کر دے ہیں پور آخرت واسطے کھڑا کر دے ہیں۔ ایہ گلی
بھی عالم لوک آکھدے ہن کر کر کے کسے کو اولاد ہووے
یا بے وقت بازیاں یا رودہ ہو گچھے نہ خانکاہ نے آکے رب
دیکھ ذات کو نو۔ چھے صدیقی نال سنگو نہ رب کد مہرادی کردا۔

پور پس گھر نچ رہندے آئے اُنہاں دے بھٹو کافی دکھ
برداشت کیتے۔ کب دھیا لڑے لوکاں سُن ناٹکا باجی صاحب
ہوراں کو قرآن شریف دی تلاوت کردیاں دکھیا نہ لوگ جیراں
ہو گئے کہ ایہ شخص جیڑا اس گھر نچ نو کر دی حیثیت نچ کم کر دے
ہے۔ قرآن مجید کسطراں پڑھدا ہے۔ پور لوکاں کو کہہ بیتہ آسکر
فیہوکیوایاں سٹراں پڑیاں او دکھیاں ہو ندیاں ہیں پور رب دے
بندے کہے بھی اٹھا رہنہ کر دے کہ اوہ کوئی ہیں۔ اس
کل عین بعد حضرت دے متعلق لوکاں کو کچھ شک ہو گیا کہ ایہ
شخص کوئی خاص آدمی ہے نہ لوکاں سُن پوری نال اُنہاں کو
دکھنا شروع کر دتا۔ جناب پوراں سُن کو ہے دا لوکرا بھیرا
پور سر کے چائے ٹر گئے۔ لوکاں دکھیا کہ لوکرا حضرت دے
سر مبارک بھین کافی اچا ہے پور آپ ہی حضرت نال نال مڑدا
ہے۔ جناب پور پور نہرے تے پیچ کے لوکرا سلیا پور خود
منہاں کو قرآن شریف دیا تلاوت کرن لگ گئے۔ اسعین چھے
ناٹکا باجی صاحب کو لوں اس قسم واکم کرال بھین اس گھر
دیاں سُن نو کہیتی پور ناٹکا باجی صاحب عزت نال بہنیاں کے
پر۔ جس دے اندر عشقِ حقیقی دا پور ٹر یا دا ہووے اوہ لوکرا
پہنچوں لکھوں رہندا ہے۔ حضرت پوراں گھر بار بھوڑ دیا پور
پہاڑاں دا راہ پور گھدا۔ لوک بہلیاں اُنہاں کو انی پڑھ
سجھدے آئے پر اوہ نہ چھکھے نیلے بھکھاں بیاناں پور بہاڑاں
نے کر لڑی روزہ کے اُچیاں اُچیاں قرآن پاک دیکھ تلاوت

دریصلہ توحید

توالی

دم دم چکے لالائ مارے دھرتی منگلادی
سمجھن لو کہ حقیقت ایچہ تیرے فانی احسان دی
ناگے باجی دی لایہ بیک
مولا جمدی کرے حفاظت
دی رہدے ولی کرامت
کرے عمر تہا ریاضت
کہہ کچھ آکھنیاواں بیرو طاق
دم دم چکے لالائ مارے دھرتی منگلادی
بالاں سال خداداد بندہ
فرمایا بالائے منگل
واہ واہ تو ہری شان منگل - لہو نور و نور اکمل
دھرتی پھرت ہر ایتھے جاری ہے اسلام دی
دم دم چکے لالائ مارے دھرتی منگلادی

نانگاباجی صاحب داورس سال نک نک ملک دار اسلامی تار
دے خطا سنایا گیا ہے۔ اُنہاں دھیلا لایاں۔ ریاست پھر
بلکہ ریاست پھتیں باہر پھر کئی تار لوک نہایت واسطے ایندے
ہیں۔ پور دھیلا رات ذکر پور تلانت نک نک گوار دے ہیں۔
عرس دیاں دھیلا لایاں کئی کو لٹل چال پور آٹا خانگاہ دے
نگر آئے خرچہ ہوتا ہے۔ پور کہ پھرت عقیدت مند لڑے
رہندے ہیں۔ خانگاہ پور اسدے آس پاس داسالاحاطہ
اس وقت بجلی دیاں بیتاں نال پھر پور کیتا گیتا ہے، پور
خانگاہ شریف کو رنگ پور روگن پھتیں عسلاہ عطر دا پھکار
بھی کیتا گیتا ہے۔

حضرت دے متعلق کچھ لکھنا نہ پڑی گل ہے میں جیے باہر
کو قلم چیدیاں بھی ڈر لگدی ہے۔ اُنہاں کردے اپنی حقیقت
کو ڈھونڈھنے دی کوشش کرے نک نک۔ اس واسطے نہ رب
دیاں بندیاں دی خدمت پور اُنہاں دی شفقت حاصل کرن
ضروری ہوندی ہے۔ نانگاباجی صاحب دے متعلق جتنا
بھی کچھ لکھنا چھ گھٹ ہے۔ رب دی مہربانی نال میں کچھ کہ
سکلاں لکھ کے اپنی عقیدت دا اظہار کیتا ہے۔

اساں ساریاں کو حضرت نانگاباجی صاحب دی
مقدس زندگی پھتیں کچھ نہ کچھ سکھتے دی کوشش کرنی
چاہی دی ہے۔ پورا وہ پیرے پور جوارات جہڑے اوہ
نگلاں نگلاں دی شکل نک اپنیال سرداں پور عقیدت مندانا واسطے پھوڑے
دے ہیں اُنڈا پورا پور جائز استغفار کرنا چاہی دا ہے۔

سید نزل شاہ

سی حرفی

۱۔ اکھیاں دکھیا ناٹک باجی جس ڈھونڈیا عشق دا پیت ڈوہنگلا
دے مجلساں مختلفاں تک پہنچا پیر اندرو لیکھ سیکھ ڈوہنگلا
ڈکھیا جینوں مست ملکہ باجی امتحان کھان تھیں دوزنڈیش ڈوہنگلا
ولی اللہ دالید مر ملا وے ریا دسا راز کیش ڈوہنگلا
بال کے اک فراق والی سوہیا گچھ مقبوع دے نال ملیا
نانگے باجی دا فاقہں مرہم کرب جدو ملیا حال بے حال ملیا
کرن یا د عاشق باجی صاحب کوہی دل جنہاں دا پیر دے نال ملیا
ناٹک باجی منزل والی ہو پیکے عشق دا جدوں جلال ملیا
ت۔ تیں کرو ارامان کھان کراں میں بھی مکھ ارامان پارو
نانگے باجی دیال سوہیاں کھان دھوپ جی کھیت دھیاں پارو
اُٹا، بکسراں سوہی جند رالی کیتا نت قرآن بیان پارو
رکھینت منزل سچیاں وے نانگے باجی دا یاد فرمان پارو

لاں جواہر دس جیتر
سانے دے بابا شکر
ہو دیا دوا بے سب چکر
صدقاں والے ہون بے فکر
کرن تلاوت عاشق صادق اللہ دے نشان دی
دم دم چکے لاٹاں مارے دھرتی ملنگا م دی
دن گیا بہن حقیقت والا
ہے اللہ اعلیٰ تھیں اعلیٰ
اوہی دو دو جگہ دار کھورال
بچے خوب دلاں دا حال
اکھیا نانگے باجی صاحب شفقت رکھ انسان دی
دم دم چکے لاٹاں مارے دھرتی ملنگا م دی
نانگے باجی جس جس جانی
پڑھیا سچا ذکر خدائی
سچی غنیمت رب نائی
بے نال آرام لوکاں
رکھیں مید تریشی توں بھی انڈ دے احسان دی
دم دم چکے لاٹاں مارے دھرتی ملنگا م دی

شفقت مانگے باقی دلی

شفقت سو بنالفظ پھر او اس نیک راز خدائی
شفقت والی سو پئی بٹی اللہ آپ پڑھائی
کئی ظلمات سر جہاں اللہ انسانی حقیں پہلائی
شفقت رکھی نائی انساناں اندر قوطی فصولاں
اسی کر کے اللہ صاحب سر جیائے انساناں
پہنچاں اولیاء و اولیاء بھیا ڈوسن لگا راز ربا نال
شفقت انساناں دے تائی کھودی کول خدارے
شفقت مانگے باقی والی تروڑے کھنڈر لاندے
نالکابا جمی صاحب سو بنالخاص شفیق پھر او
دلی گیا راز ولایت لودھنکائی کدے چلاؤ

نظم

لایا ڈیرہ مانگے باقی و نر جمیل کنارے
کہیں خوبی درساں یا روایتے کھنڈارے
بے کھے آپے آپے سو پئے کھنڈارے
آون کن زینارت عاشق داغ دلاندے دھوتے
آون کھنڈارے عاشق اتھے بہت جہاں شقدی
کر دے زکر عبادت بروی دست دلوں جیب بندی
تارہ مودے ایان ہندید اکھو کے دندے تائیں
کئی کل مرید پارسے مگن جد و دسائیں
بہت رب بنایا یا دوسٹ کام پیارا
دور دورا ڈیو آوے شفقت اتھے کون نظارہ
عاشق خاص رسول اللہ دانا ناکہ باقی یارو
سے محبوب پناہ لے سیر و سرگزشت بہارو

نال غلاماں عاجزاں خادواں دے کر دے ہر دی نظر پیا رسو ہیا
 حاجت سائلواں دی گلے رب کو نوختے جلد اقبال غفار سو ہیا
 اسی وقت منتظر درگاہ ہووے مطلب پانی سارے طلبکار سو ہیا
 لے بارغ تے بارشاں ملکہ ہے ہووے پک اندر کز نہ لار سو ہیا
 سہرہ بھلاں دا ملکہ سارا پھل گل دے ہر خار سو ہیا
 ہر وقت اقبال ہے فیض جاویں شکر روزے داد یوے بھکار سو ہیا
 عاشق راج بھی کرن مدار اُنڈی جہاں تلب سھتر واقع کار سو ہیا
 نفع بھساں غملاں ہر حال کرن ذکر توصیف اظہار سو ہیا
 پہلا تھیں آئے ہیر پیاڑی ناگے باہی دار کھپار سو ہیا
 رکھیں یاد اقبال باہی صاحب تائیں پیاڑی قوم داد دہ غور سو ہیا

سید محمد تقی علی خیر

نظم

لکھاں محمد اُسبندی جس بوڑ کیتا نا لڑ تھیں ایہ گلزار سو ہیا
 اتے پچھا خاص رسول اپنا اتے سرش نہ فرش فتنہ سو ہیا
 ہوا تخت نشین نہیں اتے دولہاں جھکاں دادہ تاجدار سو ہیا
 توب غوث اقبال قیام حاضر بھری پھر دے فی کج دبدار سو ہیا
 حضرت پیر سید بیکر صاحب کیتا ویساں نفع سر دار سو ہیا
 سر سبز بغداد سخاں اللہ جلوہ لور نہ انت شمار سو ہیا
 دیکر دی موی دا یک موتی آیا ہند دلی نہ اسوار سو ہیا
 ہندوستان اقبال آباد کیتا سمین الدین چشتی سرکار سو ہیا
 اسی موقع تھیں چمکی لہر اُٹھی کج کثیر ظاہر اصرار سو ہیا
 سید رسول شاہ فاضل حبیب رب دے بانڈی لہڑا کیتا قور سو ہیا
 لالائے مایاں کس زین اندر چلے جہن جہین انوار سو ہیا
 ملکہ سر سبز ہو یا چو لڑاں طوق کھین کھیناں کوکار سو ہیا
 عاشق آوندے جادو دے لڑ لکھاں لنگر کھندے کرن دیار سو ہیا

چودھری محمد زمان

نظم

کہہ مجال ہے ماہری حضرت کراں بیان تسانیل
 زمیناں تہ اسماناں اندر اُچا شان تساندا
 بہندے نیچ کچھری جدوں برہدارب دالوار
 دین کول اساندے بیٹھے ہوون نیچ حضور
 باجی صاحب اللہ نگر یارو جاری ہے مداہی
 نیچ حیا لی باجی صاحب دے بہت قرآنی
 کہہ کہہ صفت سُنالواں بیرو دل نیچ لکھ خیال
 ہوندا تازہ روح لوکاں داد کہہ کے یک جمال
 اللہ صاحب اُندے تائیں دتی لکھ نعمت
 رکھیں یاد زمان اُنہاں کو دل نیچ رکھ ندامت

